

Hov, 28. februar 2020.
J.nr./referanse: 04-20/SL/ks

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

Björg Horn (SBL), leder
Per Espen Eid (V), nestleder
Lars Arnstein Grime (Sp)
Kirsten Eva Male (Ap)
Eva Røise (SV)

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

Det innkalles herved til møte i kontrollutvalget:

Dato: Mandag 9. mars 2020
Tid: Kl. 0900 – ca. 1530
Sted: Formannskapssalen, rådhuset

Vedlagt følger saksliste og saksdokumenter.

Eventuelt forfall bes meddelt snarest til undertegnede på tlf. 995 77 903 eller e-post
kjetil@kontrollutvalget.no.

Avtalt deltakelse fra andre i møtet:

- Horsiont Miljøpark IKS deltar fra kl. 0930 i f.m. sak 14.
- Rådmannen deltar fra kl. 1200 i f.m. sakene 16-18.

Med hilsen

For leder i kontrollutvalget

Kjetil Solbrækken
Utvalgssekretær

Kopi til:

- Ordfører og rådmann
- Innlandet Revisjon IKS

Adresse:

Kontrollutvalgstjenester Kjetil Solbrækken
Studievegen 7, 2815 Gjøvik
Tel. 995 77 903, e-post: kjetil@kontrollutvalget.no

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

SAKSLISTE

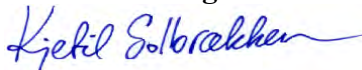
FOR MØTE I SØNDRE LAND RÅDHUS

Mandag 9. mars 2020 kl. 0900

SAK NR. 13/2020	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 17.02.2020
SAK NR. 14/2020	HORISONT MILJØPARK IKS OG HENTING AV AVFALL I SØNDRE LAND KOMMUNE
SAK NR. 15/2020	TEMA: INTERNKONTROLL I KOMMUNER
SAK NR. 16/2020	KOMMUNENS ADMINISTRATIVE ORGANISERING
SAK NR. 17/2020	INTERNKONTROLL I SØNDRE LAND KOMMUNE - OVERORDNET NIVÅ
SAK NR. 18/2020	RISIKOVURDERINGER PÅ OVERORDNET NIVÅ
SAK NR. 19/2020	KONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT FOR 2019
SAK NR. 20/2020	METODE OG OPPLEGG FOR UTARBEIDELSE AV PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2020-2023
SAK NR. 21/2020	ÅRSRAPPORT 2019 FOR KEMNEREN/ SKATTEOPPKREVEREN I SØNDRE LAND
SAK NR. 22/2020	REFERATSAKER

Hov, 28. februar 2020.

For utvalgsleder

Kjetil Solbrækken
utvalgssekretær

Kopi til orientering:

- Ordfører, rådmannen og vararepresentanter til kontrollutvalget
- Innlandet Revisjon IKS

SAK NR. 13/2020

Søndre Land kommune

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 17.02.2020

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Møteprotokoll fra møte 17.02.2020

Vedlagt:

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 17.02.2020 godkjennes.

SAKSOPPLYSNINGER:

Møteprotokollen fra forrige møte legges herved frem til formell godkjenning.

MØTEPROTOKOLL

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

Mandag 17. februar 2020 holdt kontrollutvalget møte i Søndre Land rådhus kl. 0900 – 1620.

Som medlemmer møtte:

Björg Horn (SBL), leder
Per Espen Eid (V), nestleder
Lars Arnstein Grime (Sp)
Kirsten Eva Male (Ap)
Eva Røise (SV)

Følgende hadde meldt forfall:

Ingen

Ellers møtte:

Fra administrasjonen: Kommunalsjef Lokalsamfunn og stab Pål Rønningen (sakene 02 og 03).
Innlandet Revisjon IKS: Daglig leder Björg Hagen (sakene 04 - 07), oppdragsansvarlig revisor Heidi Holm Olafsen (sak 10) og fagansvarlig forvaltningsrevisjon Reidun Grefsrud (sak 12).
Sekretær: Kjetil Solbrækken.

Møteprotokollen er sendt til:

Kommunestyret v/ordfører, varaordfører, rådmann, kontrollutvalgets medlemmer og varamedlemmer, Innlandet Revisjon IKS og Oppland Arbeiderblad.

**Utvalgsmøtet ble satt kl. 0900 med leder Björg Horn som møteleder.
Innkalling og sakliste ble enstemmig godkjent.**

Til behandling:

SAK NR. 01/2020

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 09.12.2019

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Protokoll fra kontrollutvalgets møte den 09.12.2019 godkjennes.
---------------------------	---

SAK NR. 02/2020

**OPPFØLGING AV HENVENDELSE TIL
KONTROLLUTVALGET**

Fra behandlingen:

Møtet ble enstemmig vedtatt lukket i forbindelse med behandlingen av saken, jf. kommunelovens § 11-5 annet ledd, jf. offentlighetslovens § 13, jf. forvaltningslovens § 13.

Rådmannen v/kommunalsjef Lokalsamfunn og stab Pål Rønningen orienterte og svarte på spørsmål.

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	1. Kontrollutvalget konstaterer at saken har vært oppe i rettsapparatet og at den er avsluttet med at det er inngått et rettsforlik mellom partene. 2. Kontrollutvalget mener de fremsatte påstandene i brev av 23.10.2019 m/vedlegg har vært vurdert som en del av rettsprosessen. Det ligger derfor utenfor kontrollutvalgets myndighetsområde å gå inn i de juridiske spørsmålene som allerede er avgjort i rettsapparatet.
---------------------------	---

SAK NR. 03/2020

HENTING AV AVFALL I SØNDRE LAND KOMMUNE – HORISONT MILJØPARK IKS

Fra behandlingen:

Rådmannen v/kommunalsjef Lokalsamfunn og stab Pål Rønningen orienterte om kommunens oppfølging av Horisont Miljøpark IKS.

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	1. Søndre Land kommune er en av fem eiere av Horisont Miljøpark IKS som har delegert avfallshåndteringen i regionen til selskapet. Selskapets leveranser til kommunene er regulert gjennom følgende dokumenter: • Selskapsavtalen • Felles eierskapsstrategi • Felles renovasjonsforskrift fra 2017 2. Med bakgrunn i rådmannens orientering i møtet har kontrollutvalget inntrykk av at administrasjonen har etablert rutiner for oppfølging av selskapets tjenester til kommunens innbyggere, herunder selskapets innhenting av avfall. 3. Saken følges opp slik: a) Rådmannen inviteres til ny orientering om sin oppfølging av tjenesteleveranser fra selskapet i løpet av 2020. Det bes om informasjon om hvordan kommunen sørger for at alle kommunens innbyggere får hentet avfallet i tråd med inngåtte avtaler. b) Kontrollutvalget ber Horisont Miljøpark IKS om detaljert informasjon om manglende leveranser i Søndre Land kommune. Det bes også om en redegjørelse for hvilke tiltak som er iverksatt evt. planlagt for å sikre at alle innbyggerne får hentet sitt avfall i tråd med tømmekalenderen. 4. Kontrollutvalget oppfordrer kommunen til en mer aktiv markedsføring av appen «Min renovasjon». Appen viser tømmekalenderen og man kan aktivere varsler på sin mobil for å få varsel dagen før tømming.
---------------------------	---

SAK NR. 04/2020**INNLANDET REVISJON IKS: PRESENTASJON AV SELSKAPET**Fra behandlingen:

Innlandet Revisjon IKS ved daglig leder Bjørg Hagen presenterte revisjonsselskapet og svarte på spørsmål.

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Daglig leder i Innlandet Revisjon IKS sin presentasjon av selskapet til orientering.
---------------------------	--

SAK NR. 05/2020**ÅRSRAPPORT OG AVREGNING 2019 FRA INNLANDET REVISJON IKS**

<u>Vedtak, enstemmig:</u>	Årsrapport 2019 og avregning av total ressursbruk for revisjon for 2019 fra Innlandet Revisjon IKS tas til orientering.
---------------------------	---

SAK NR. 06/2020**KONTROLLUTVALGETS BUDSJETT FOR 2020 – REVIDERT BUDSJETT**

Vedtak, enstemmig:

1. Kontrollutvalgets budsjett for 2020, vedtatt av kommunestyret 16.12.2019 (sak 76/19), tas til orientering.

2. Kontrollutvalget tar til orientering at kommunestyret vedtok å redusere rammen til kontrollutvalget med kr. 50 000 i forhold til kontrollutvalgets forslag.

3. Justert budsjett for kontrollutvalgets virksomhet for 2020:

	Konto	Opprinnelig budsjett-forslag	Juste-ring	Vedtatt budsjett for 2020
10801	Møtegodtgjørelse	53 000		53 000
10802	Tapt arb.fortjeneste	0	+ 30 000	30 000
10990	Arbeidsgiveravgift	6 000		6 000
11001	Aviser/tidsskrifter/faglitteratur	6 000		6 000
11151	Beverting møter	3 000		3 000
11500	Kursutgifter	32 000		32 000
13709	Kjøp av tjenester fra private (sekretær)	240 000		240 000
13750	Kjøp av tjenester fra Innlandet Revisjon IKS	860 000	- 80 000	780 000
14290	Momskompensasjon (utgift)	60 000		60 000
17290	Momskompensasjon (inntekt)	- 60 000	-	- 60 000
	Totalt	1 200 000	- 50 000	1 150 000

SAK NR. 07/2020**OPPDRAGSAVTALE MED INNLANDET REVISJON IKS FOR 2020**Vedtak, enstemmig:

1. Oppdragsavtale mellom kontrollutvalget og Innlandet Revisjon IKS for 2020 godkjennes.
2. Total ramme er redusert fra 840 timer til 766 timer. Forvaltningsrevisjon er justert fra 240 timer til 166 timer.

SAK NR. 08/2020**MØTEPLAN FOR 2020**Fra behandlingen:

Fremlagt forslag til møteplan ble enstemmig vedtatt med følgende endring:

- Mandag 08.06.2020 flyttes til mandag 25.05.2020
- Mandag 26.10.2020 flyttes til mandag 02.11.2020

Vedtak, enstemmig:

Møteplan for resten av 2020 fastsettes slik:

- Mandag 09.03.2020 kl. 0900
- Mandag 27.04.2020 kl. 0900
- Mandag 25.05.2020 kl. 0900
- Mandag 14.09.2020 kl. 0900
- Mandag 02.11.2020 kl. 0900
- Mandag 07.12.2020 kl. 0900

SAK NR. 09/2020**METODE OG OPPLEGG FOR UTARBEIDELSE AV PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2020-2023**Vedtak, enstemmig:

Saken utsettes til neste møte.

SAK NR. 10/2020**REGNSKAPSREVISJON: PRESENTASJON AV FAGOMRÅDET, REVISJONSSTRATEGI OG STATUS FOR REVISJON AV 2019-REGNSKAPET**Fra behandlingen:

Innlandet Revisjon IKS ved oppdragsansvarlig revisor Heidi Holm Olafsen orienterte og svarte på spørsmål.

Vedtak, enstemmig:

Revisors presentasjon av hovedtrekkene i overordnet revisjonsstrategi og status for revisjon av kommuneregnskapet for 2019 tas til orientering.

Følgende saker ble referert:

1. Vedtak kommunestyrets sak 03/20 – Uttreden som medlem av kontrollutvalget – valg av nytt medlem
2. Folkevalgprogram 2019 -2023 – Søndre Land kommune 20.-21. januar 2020
3. Kopi diverse korrespondanse mellom NN og Søndre Land kommune, kontrollutvalget, Fylkesmannen i Innlandet
4. Neste møte: Tidspunkt/saksliste

Møtet ble enstemmig vedtatt lukket i forbindelse med behandlingen av referatsak nr. 3, kommunelovens § 11-5 annet ledd, jf. offentlighetslovens § 13, jf. forvaltningslovens § 13.

Vedtak, enstemmig:

Referatsakene tas til orientering.

FORVALTNINGSREVISJON: PRESENTASJON AV FAGOMRÅDET OG ORIENTERING OM GJENNOMFØRTE REVISJONER MM.
Fra behandlingen:

Saken ble enstemmig satt på sakslista.

Innlandet Revisjon IKS ved fagansvarlig for forvaltningsrevisjon Reidun Grefsrud orienterte og svarte på spørsmål.

Vedtak, enstemmig:

Innlandet Revisjon IKS sin presentasjon av fagområdet forvaltningsrevisjon og revisjonens kompetanse på området tas til orientering.

Hov, 17. februar 2020.

 Bjørg Horn
 leder

**RETT UTSKRIFT:
 Hov, 17. februar 2020.**

 Kjetil Solbrækken
 utvalgssekretær

NESTE MØTE

Dato:
Tidspunkt:
Aktuelle saker:

MANDAG 9. MARS 2020
KL. 0900

- *Horisont Miljøpark IKS – oppfølging av spørsmål vedr. tømming*
- *Metode og opplegg for utarbeidelse av plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023 (utsatt sak fra 17/2-20)*
- *Administrativ organisering – Søndre Land kommune*
- *Internkontroll - overordnet nivå*
- *Overordnede mål og risikovurderinger – Søndre Land kommune*
- *Kontrollutvalgskonferansen 2020*
- *Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023: Foreløpige risikovurderinger og prioriteringer*
- *Forvaltningsrevisjon: Bestilling av foranalyser*

Møte 27/4-20:

- *Årsregnskap 2019 for S. Land kommune – kontrollutvalgets uttalelse*
- *Revisorattestasjon: Beboerregnskap*
- *Revisorattestasjon: Registrering av antall personer med psykisk utviklingshemming*
- *Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023: Risikovurderinger og foreløpige prioriteringer*

Møte 25/5-20:

- *Metode og opplegg for utarbeidelse av plan for eierskapskontroll 2020-2023*
- *Eierskapskontroll:*
 - *Kommunens prinsipper for eierstyring / eierskapspolitikk*
 - *Risikovurderinger*
- *Forvaltningsrevisjon i selskaper:*
 - *Oversikt over selskaper*
 - *Risikovurderinger*
- *Forvaltningsrevisjon av interkommunale samarbeid:*
 - *Oversikt over interkommunale samarbeid*
 - *Risikovurderinger*
- *Bruk av skriftlige informasjonskilder (interne og eksterne) i arbeidet med plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023*
- *Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020-2023: Risikovurderinger og foreløpige prioriteringer*

Tidligere vedtak – innspill til ny plan for forvaltningsrevisjon:

- *Varslingsrutiner (KU-sak 28/19)*
- *Internkontroll: Risikovurderinger og avviksrapportering – implementering av kvalitetssystemet (KU-sak 27/18, oppfølging første halvår 2019)*
- *Mislighetsrisiko – konkrete risikovurderinger (KU-sak 28/18)*
- *Implementering av ny personopplysningslov (KU-sak 29/18)*
- *Digitalisering (KU-sak 11/18)*
- *NAV Søndre Land: Internkontroll og tilgjengelighet for brukerne (KU-sak 03/18)*
- *Revidert tilsynsstrategi - byggesak (KU-sak 31/17)*
- *Oppfølging av tilsynsrapport fra 2018 – tjenester til psykisk utviklingshemmede (KU-sak 58/18 – foreslått å følge opp i 2020)*

Årlige saker:

- *Eksterne tilsynsrapporter – kartlegging – årlig sak (KU-sak 56/17)*
- *Oppfølging av politiske vedtak – årlig sak (KU-sak 42/17)*
- *Kommunebarometeret (analyse utarbeidet av Kommunal Rapport)*
- *Regnskapsrevisjon: Revisjon av beboerregnskap (tas fortrinnsvis i samme møte som behandlingen av årsregnskapet)*

Bestillinger - Innlandet Revisjon IKS:

(ingen)

Søndre Land kommune

HORISONT MILJØPARK IKS OG HENTING AV AVFALL I SØNDRE LAND KOMMUNE

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Ja

Saksdokumenter:

1. *Horisont skuffer flest* (artikkel i OA 21.12.2020) Vedlegg 1
2. *Avfall ble ikke hentet på to måneder* (artikkel i OA 17/2-20) Vedlegg 2

FORSLAG TIL VEDTAK:

SAKSOPPLYSNINGER:

Mad bakgrunn i henvendelser fra innbyggere i Søndre Land kommune om manglende henting av avfall og negativ medieomtale på samme område i andre kommuner, ble saken satt på sakslista og drøftet i kontrollutvalgets møte den 17.02.2020. Det ble i dette møtet stilt spørsmål til kommunens administrasjon om hvordan kommunen (som ansvarlig for innhenting av avfall) fulgte opp tjenesteleveransen fra Horisont Miljøpark IKS (som har fått i oppgave å hente inn avfallet på vegne av kommunen).

Kontrollutvalget fattet slikt vedtak i saken:

1. ***Søndre Land kommune er en av fem eiere av Horisont Miljøpark IKS som har delegert avfallshåndteringen i regionen til selskapet. Selskapets leveranser til kommunene er regulert gjennom følgende dokumenter:***
 - ***Selskapsavtalen***

- *Felles eierskapsstrategi*
 - *Felles renovasjonsforskrift fra 2017*
2. *Med bakgrunn i rådmannens orientering i møtet har kontrollutvalget inntrykk av at administrasjonen har etablert rutiner for oppfølging av selskapets tjenester til kommunens innbyggere, herunder selskapets innhenting av avfall.*
 3. *Saken følges opp slik:*
 - a) *Rådmannen inviteres til ny orientering om sin oppfølging av tjenesteleveranser fra selskapet i løpet av 2020. Det bes om informasjon om hvordan kommunen sørger for at alle kommunens innbyggere får hentet avfallet i tråd med inngåtte avtaler.*
 - b) *Kontrollutvalget ber Horisont Miljøpark IKS om detaljert informasjon om manglende leveranser i Søndre Land kommune. Det bes også om en redegjørelse for hvilke tiltak som er iverksatt evt. planlagt for å sikre at alle innbyggerne får hentet sitt avfall i tråd med tømmekalenderen.*
 4. *Kontrollutvalget oppfordrer kommunen til en mer aktiv markedsføring av appen «Min renovasjon». Appen viser tømmekalenderen og man kan aktivere varsler på sin mobil for å få varsel dagen før tømming.*

Med bakgrunn i vedtakets pkt. 3 b) er Horisont Miljøpark IKS invitert til å orientere.

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Selge bolig?

Kontakt distriktets største
eiendomsmegler i dag
på 61 18 13 00.

PARTNERS
Eiendomsmegling
i samarbeid med GOBB

partnerseiendomsmegling.no

Oppland

ARBEIDERBLAD

LØRDAG

21. september 2019

Uke 51 - Nr. 296

96. årgang

Løssalg kr. 40

oa.no

**Innbygger-
undersøkelse
i Gjøvik**

HORISONT SKUFFER FLEST

SIDE 10-11

FÅR MASSIV KRITIKK: Administrerende
direktør i avfallshåndteringsselskapet Horisont
Miljøpark IKS, Stein Gæver. **ARKIVBILDE**

Julaften 9-13

Romjulsåpent
10-18

Se julens åpningstider på cc.no

cc.no | ccgjovik | CC Gjøvik

Moderne borettslagsleiligheter fra 30-82 kvm

Slåtten Raufoss

I samarbeid med **GOBB**

**Salgsstart
15. januar!**

Velkommen til
infomøte på Badeland
15. januar kl 1800

FINN-kode: 163361770

MESTERHUS
Innlandet

Bjørn Åge Scheide
Telefon: 416 60 066
bjorn.age.scheide@rotstigen.no
mesterhusinnlandet.no

PARTNERS
Eiendomsmegling
i samarbeid med GOBB

Kontakt
Silje Furuseth
Aandalen i dag!
Tlf: 993 08 546

INNBYGGERUNDERSØKELSE I GJØVIK

TREVIRKE: Det vakte reaksjoner da det fra nyttår ble innført avgift på returtrevirke hos Horisont. Det gjør seg også gjeldende i innbyggerundersøkelsen.

Massiv kritikk mo

GJØVIK: - Det er tydelig at innbyggerne ikke er fornøyd med leveransen fra Horisont.

HENNING GULBRANDSEN
henning.gulbrandsen@oa.no

Dette sier kommunikasjonssjef Annika Birkelund i Gjøvik kommune om resultatet av innbyggerundersøkelsen som nå er offentliggjort.

Politikerne i Gjøvik ble orientert i kommunestyret i slutten av november. Undersøkelsen ble gjort i juli måned og ble unnagjort i løpet av tre uker. Over 6000 verbale svar og tilbakemeldinger fikk kommunen fra innbyggerne.

Mange kommentarer

- Vi ser at Horisont går igjen i innbygger-kommentarene. Det er en del som ikke er fornøyd med det renovasjonsselskapet leverer. Både i servicetorget og

på kommunens Facebook-side får vi jevnlig henvendelser fra innbyggere som er misfornøyd med Horisont. Det ble innført betaling for trevirke og en reduksjon i frekvens for henting av matavfall rett før undersøkelsen gikk ut. Dette var saker som ble omtalt mye i media og kan ha påvirket kommentarene, sier Birkelund.

Fryseren full av søppel

«Horisont er en skam. Det er grenser for hvor mye en er villig til å betale for å levere avfall. Slipper unna med hva som helst», skriver en av innbyggerne til Gjøvik kommune.

«Skammelig å måtte betale for å levere trevirke. Virkelig synd! Gjør at ting slenges ut i naturen og brennes ulovlig. Også helt skammelig at matavfall hentes annenhver uke i de varme sommermånedene. Mark i matavfallet er ikke hyggelig. Vi må fryse ned matavfallet og kaster det ut i dunken kvelden før det skal hentes. Slik

skal det ikke være, at jeg må ha fryseren full av søppel», skriver en annen.

«Videre har kommunen en stor utfordring ved å sørge for billigere/gratis ordning for retur av gjenvinnbart restavfall, for eksempel rent trevirke. De faste renovasjonsavgiftene må muligens økes noe for å få dette til. Løses ikke dette problemet skikkelig, vil dumping av avfall i skog og mark øke mer enn hittil er jeg redd», er en annen kommentar.

Gjøvik kommune kjøpte varer og tjenester fra det interkommunale selskapet Horisont Miljøpark IKS for vel 31,5 millioner kroner i 2018.

Horisont svarer

Administrerende direktør i Horisont, Stein Giæver sier at mange er opptatt av temaet renovasjon.

- Generelt sett opplever vi at mange er opptatt av renovasjon og den tjenesten vi gir. Vi må ta innover oss at vi har en del ut-

fordringer i denne bransjen. Spesielt på vinterstid da framkommeligheten kan være krevende, sier Giæver.

- Vi må også tenke på at i løpet av ett år gjennomfører vi cirka 2,4 millioner tømminger i vår region. Sett i forhold til dette antallet så har vi ikke mange prosents feilmargen. Mange avvik eller feil skyldes selvfølgelig oss som selskap, men vi kan ikke glemme at abonnenten også har et stort ansvar i det å tilrettelegge for at vi kan utføre våre tjenester. Jeg viser i dette tilfellet til renovasjonsforskriften for vår region, sier han.

- Bare 30 klager

Horisont-sjefen opplyser at når det gjelder innføring av betaling for levering av trevirke, så er dette med bakgrunn i avfallsforskriften om at forurenser skal betale.

- Vår strategi bak dette er at de som kaster eller leverer mye av denne avfallsfraksjonen skal betale for dette, ikke at dette

skal være et stort spleiselag betalt over gebyret. Vi mener at denne ordningen er mest rettferdig. Når det gjelder innføring av ny tømmeffrekvens for matavfall, så fikk denne nye ordningen stor plass i media. Til orientering så mottok vi cirka 30 klager totalt sett på dette, sier han.

- Horisont er også pålagt av våre eiere å drifte så effektivt som mulig slik at renovasjonsgebyret som vi alle betaler, ikke skal øke i noe særlig grad.

- Et ledd i dette arbeidet var å innføre en ny tømmeffrekvens for matavfall. Til orientering er tømming hver 14. dag helt vanlig de aller fleste steder i landet, sier Giæver.

2800 svar

Gjøvik kommune gjennomførte i juli måned innbyggerundersøkelsen.

- 17. juli 2019 fikk 23.000 av våre innbyggere et digitalt brev fra Gjøvik kommune. Det var alle som på det tidspunktet var

● DETTE ER MEST UPOPULÆRT

FOTO: HENNING GULBRANDSEN

GJORDE UNDERSØKELSEN: Kommunikasjonssjef Annika Birkelund i Gjøvik kommune sier at det er mange tilbakemeldinger i innbyggerundersøkelsen om temaet avfallshåndtering.

FOTO: HENNING GULBRANDSEN

HØSTER KRITIKK: Administrerende direktør i Horisont, Stein Giæver erkjenner at mange er opptatt av temaet renovasjon og har meninger om dette.

ARKIVBILDE

Et Horisont

fylt 18 år. Mange svarte digitalt. De som ikke hentet ut sitt digitale brev, fikk brevet i posten, men undersøkelsen kunne kun besvares digitalt. Det ble likevel gitt tilbud om bistand til å besvare undersøkelsen ved oppmøte på servicetorget. Det kom inn drøyt 2800 svar. Ved innbyggerundersøkelsen i 2015 kom det inn 980, noe som var cirka 200 færre enn ved gjennomføringen i 2010, forteller kommunikasjonschef Annika Birkelund.

I denne rapporten presenteres resultatene for Gjøvik kommune som helhet, samt at man ser på geografiske forskjeller ut ifra fire definerte områder; Biri, Gjøvik by, Snertingdal og Vardal. Av dem som svarte var 48,7 prosent menn og 51,3 prosent kvinner. Dette er en vesentlig endring fra 2015 da hele 62,3 prosent var menn og 37,7 prosent kvinner, sier Birkelund.

- Omdømmet går ned

Innbyggerundersøkelsen har

målt innbyggernes tilfredshet på to måter: Totalt gjennomsnitt og helhetsvurdering. Helhetsvurderingen er knyttet til spørsmålet «tror du kommunen din har et godt omdømme?».

- Det er et fall på begge disse områdene i løpet av de siste fire årene. Mest bekymringsfullt er scoren for omdømmet. Det er et relativt stort fall i snittet for hele kommunen fra 2015. Det er Biri og Vardal som har gått mest ned. Biri fra 4 i 2015 til 3,7 i år, mens Vardal i 2015 hadde et snitt på 4,2 og har 3,9 i år. Det er bare to områder der tilfredsheten har økt siden 2015. Dette er på servicetilbudet i kommunen og for næring/arbeid, sier Birkelund videre.

Skatepark og blomster

Men det er også områder som folk er godt fornøyd med og der de synes kommunen lykkes.

- Skateparken, NTNU, blomster og bymiljø peker seg ut i positiv retning. Dette er folk i

Gjøvik godt fornøyd med. 75 prosent svarer at kommunen enten er et svært attraktivt eller ganske attraktivt studiested. Vi lykkes med å være en kunnskapsby og som næringsby, sier kommunikasjonschefen.

- 70 prosent av dem som svarte mener at Gjøvik enten er ganske eller svært attraktivt sted å bo i. Av de kommunale tjenestene har både biblioteket, bokbuss og kulturskolen en svært høy score i undersøkelsen. Det samme har barnehage-tjenestene. Laveste score har hjemmehjelpstjenesten, men også den ligger relativt høyt på 4,2 av 6 mulige poeng, forteller Birkelund.

Geografisk er det Snertingdals innbyggere som skiller seg mest ut. Dette gjelder særlig brukerne av fritidstilbudet for ungdom. Her er snittet i kommunen på 4,5, mens Snertingdal har et snitt på 3,9 av 6 mulige.

Les mer om hva innbyggerne er fornøyd med i OA mandag.

Dette er noen av kommentarene fra Gjøvik-folket

GJØVIK: Gjøvik kommune har blant annet fått følgende kommentarer knyttet til ordene «renovasjon» (10 ganger nevnt), «avfallshåndtering» (5), «avfall» (65), «søppel» (50), «trevirke» (12) og «Horisont» (4), når de har spurt hva som funker og ikke funker i kommunen:

«Høye kostnader på å levere avfall gir ikke miljøfokus og miljøvennlig atferd hos forbrukerne, snarere tvert imot.»

«Renovasjon er både dyrt og helt håpløst med nåværende driver. Man kan ikke sitte ute når stanken av søppel er der. Ved sortering og kjøring av avfall er det både dyrt og helt urimelig. Det vil ikke overraske om folk slenger søppel andre steder.»

«Opplevelsen av renovasjons-selskapet er at de tar seg vel til rette. At de vilkårlig legger på avgifter på miljøstasjonen og at de uten refusjon i gebyret velger å utsette henting av avfall i jula, selv om det er oppsatt henting av avfall i tømme kalenderen.»

«Dyrt å levere avfall.»

«Renovasjon burde ha vært bedre. Husholdningsavfall må tømmes hver uke sommerstid. Det burde være gratis å levere restavfall på søppeltomta.»

«Bytt renovasjonsfirma til et som tømmer matavfall hver uke.»

«Ta tilbake renovasjonen slik at søpla blir tømt.»

«Lapper som kan henges ut når en trenger nye matposer/plastinnsamlingsposer så kan søppelbilen levere ut etter behov. Sparer miljøet og gjør det enklere for husstandene. Sparer distribusjonskostnader av matavfallsposer/plastgjenvinningsposer.»

«For dyrt å levere avfall på Dalborgen. Avfallet hentes også for sjeldent.»

«Varsle innbyggerne om forandringer når det gjelder avfallshåndtering. Fikk ingen beskjed om forandring når det gjaldt trevirke. Umulig for dem som ikke har bil å bli kvitt deler av avfall fordi Horisont sier nei takk til flere og flere ting i restavfall.»

«System for avfallshåndtering bør forbedres. Savner miljøstasjoner i sentrumsområder, og lengre åpningstider ved dagens avfallsmottak.»

«Innføre kommunal avfallshåndtering.»

«Stille krav til Horisont, avfallshåndteringen har blitt dårligere etter at de tok over.»

«Er veldig fornøyd med graden av avfallssortering.»

«Viktig å få på plass avfallsdunker foran biblioteket og andre sentrale steder i byen.»

«Henting av avfall bør være oftere.»

«Innføring av avgift for å levere trevirke var ei feil vurdering. Det har ført til dumping av trevirke i skogen og masse unødvendig brenning av alt fra riveavfall og impregnerte materialer til laminater og veggplater av ymse opphav.»

«Høye kostnader på å levere avfall gir ikke miljøfokus og miljøvennlig atferd hos forbrukerne, snarere tvert imot.»

«Tenker da både på hyppighet, at Horisont faktisk henter når de skal. For vår del blir det mindre sortering og turer med søppel når ting som tidligere var gratis nå koster. Syns vi betaler såpass mye for dette at matavfall bør hentes ukentlig og trevirke burde være gratis å levere.»

«Henting av restavfall en gang pr måned om sommeren er skandaløst.»

«Kostbart å levere avfall på Dalborgmarka.»

«Det er direkte uhygienisk at matavfall ikke lenger tømmes ukentlig i sommerhalvåret.»

«Jeg synes at det bør bli billigere/gratis å levere sortert avfall på miljøstasjon (restavfall). Jeg tror dette vil medføre at folk leverer sitt restavfall på miljøstasjon og ikke kaster det i naturen. Å ta betalt for trevirke mener jeg MÅ opphøre, jeg vet mange som nå brenner dette opp hjemme nå. Dette bør brukes til å brenne i varmeket vårt. Hvis årsaken til dette er at regnskapet går i minus (noe jeg synes høres merkelig ut), så tror jeg det er bedre å justere opp fast avgift noe. Dette vil være et bra miljøtiltak.»

«Misfornøyd med tømming av restavfall og matavfall på sommeren. Det blir lukt og det må være ubehagelig for dem som skal komme og hente avfallet. Meget ubehagelig for en selv også når man kjenner søppelstanken når man går forbi dunkene. Selv om dunkene jevnlig blir salmiakk-vasket holder det ikke.»

Selge bolig?

Kontakt distriktets største
eiendomsmegler i dag
på 61 18 13 00.

PARTNERS
Eiendomsmegling
i samarbeid med GOBB

partnerseiendomsmegling.no

Oppland

ARBEIDERBLAD

MANDAG

17. februar 2020

Uke 8 - Nr. 40

97. årgang

Løssalg kr. 40

oa.no

FOTO: PRIVAT

I alle GLT-kommunene er det kommet klager fra enkelte som opplever at avfall hoper seg opp. Horisont innrømmer noen uheldige avvik, men mener de utgjør et svært lite antall.

Avfall ble ikke hentet på to måneder

SIDE 2-3

Ida Marie
Sollien
Norland

FOTO: DANIEL MILLAN

Råneren som vil bli Miss Norway

SIDE 10-11

Viggo Sandvik med
Vazelina Bilopphøggers

Herlig gjensyn

SIDE 14-15

Overtok et Senterparti på topp

SIDE 8-9

Tips oss:
6118 93 00
E-post:
tips@oa.no

oa
Nyheter

Elgpåkjørsel ved Odnes: - Dette

ODNES: I nærmere 30 år har Jørn Erik Sand vært med i den lokale fallviltgruppa i Søndre Land. En elgpåkjørsel på grensa mellom Søndre og Nordre Land torsdag morgen sjokkerte ham.

KRISTIN STAVIK MOSHAGEN
kristin.moshagen@oa.no

- Det var voldsomt mye blod, sier han.

Han ble oppringt av politiet i 06-tida torsdag morgen, men siden leder av fallviltgruppa, Paul Flatlien, var nærmere, var det han som reiste ut. Kort tid senere skjedde en ny påkjørsel i samme område. Da rykket Sand ut til Skøyen på fylkesveg 33, og han så hva som hadde skjedd.

- Elgkua må ha blitt påkjørt

av en trailer. Den må ha sitti klistra til fronten i 70-80 meter. Jeg så masse plastikk med møkk og blod på en lengre strekning og fant spor etter hvor påkjørselen må ha skjedd, sier Sand.

Det var en tilfeldig forbigasserende som så den skadde kua og meldte fra til politiet. Sand mener sjåføren av det tyngre kjøretøyet kun kan ha slakket

■ Avfall ble ikke hentet på over to måneder

Nå får de tilbakebet

SNERTINGDAL: Flere fortvilte og oppgitte innbyggere ute på bygdene sender inn klager til kommunene på at Horisont ikke har hentet avfall på flere måneder. Familien Schjager i Snerdingdal fikk i forrige uke beskjed om at de får igjen penger.

KRISTIN STAVIK MOSHAGEN
kristin.moshagen@oa.no

- Det virker jo som kommunen er opptatt av å løse saken, og de har absolutt vært villige til å høre på oss. De har flere ganger lovet oss å ta tak i saken og bringe det videre til Horisont. Onsdag fikk vi beskjed om at vi får refundert renovasjonsavgiften for januar og februar, sier Camilla Schjager til OA.

Hun opplyser at familien siden nyttår har vært i kontakt med både kommunen og Horisont vedrørende manglende henting av avfall. Horisont hadde fram til fredag ikke vært hos dem siden midt i desember.

For smal veg?

- Det blir mye avfall over en såpass lang periode for en stor familie. Vi har flere ganger blitt lovet at dette skal tas tak i. Dunkene er selvfølgelig fulle for lengst. Vi har måttet tette igjen søppelhuset for at hunden og fugler ikke skal dra det utover, sier Schjager.

Henting av avfall har de ti årene de har bodd i Snerdingdal ikke vært noe problem før nå. Sist uke rant begeret over for Schjager da de fikk svar fra Horisont om at vegen deres er for smal.

- I januar ble vi lovet at de skulle sende en annen bil på vår adresse for å hente søppel. Dette har ikke skjedd. Vår vei er ikke noe annerledes nå enn den har vært alle de ti årene vi har bodd her. Søppelømming har ikke vært et problem før nå. Veien er godt brøytet og strødd ved behov. Lastebiler kommer opp her uten problemer, sier Schjager.

Har 34.000 kunder

Her om dagen delte hun frustrasjonen sin på Facebook. Hun opplyser at flere skrev at de opplevde det samme, og at noen i Nordre Land har ventet over fire måneder. Også i Søndre Land er det frustrerte innbyggere som har sendt klager til kommunen. Mandag skal for øvrig Horisont være tema i kontrollutvalget i Søndre Land.

Fredag hentet imidlertid Horisont søpla hos Schjager.

- Gjøvik kommune og Horisont tok tak i saken skikkelig i dag, og det ble løst. Dog etter lang tid og mange telefonsam-

taler og mailer. For vår del er saken ute av verden, sier Schjager.

Horisont har tidligere avvist at det handler om uvilje når avfallet ikke blir hentet. Trafikksikkerhet og arbeidstidsbestemmelser har vært forklaringer for hvorfor avfall ikke har blitt hentet til rett tid. I slutten av januar opplyste Horisont at 97 prosent av avfallet var blitt hentet, og at det ble jobbet for å hente inn avviket. Nå kan daglig leder Stein Giæver opplyse at Horisont er oppe i 99,3 prosent.

- Vi har avvik og for dem det

gjelder, er det ille, men vi presterer egentlig utrolig godt totalt sett. Vi har 34.000 kunder, sier Giæver.

Horisont forklarer avvikene med hálke, og at det er vært som slår dem ut. Han understreker at renovasjonsbiler ikke kan sammenliknes med lastebiler, men han skjønner at det er vanskelig for folk å forstå.

- Er bilene større og tyngre nå enn de var tidligere?

- Ja, slik er kravene fra eierne våre. Vi har kjøpt inn mindre bil og leid inne flere nå i vinter. Vi har kjøpt inn en til, men den får vi ikke glede av denne vinteren,

sier Giæver og presiserer at de mindre bilene fortsatt har lastebil-størrelse.

15 skriftlige klager

- Ifølge renovasjonsforskriften skal vegen minimum ha tre meters bredde. Det er mange veger i vårt distrikt som er smalere, men vi prøver så godt vi kan, sier Giæver.

I Gjøvik kommune er det mottatt 30-40 klager vedrørende manglende henting av avfall. Ifølge virksomhetsleder Asbjørn Tufto ved teknisk drift er det ikke alle som ber om refusjon. Om lag 15 klager er

er noe av det verste jeg har sett

av farta for å «slippe av» kua og så fortsatt ferden videre. Fra der kua «falt av» og til stedet den ble avlivet, er det om lag 30 meter.

- Bakparten var knust, vomma revnet, men hodet og frambeina fungerte. Det er noe av det verste jeg har sett, sier Sand.

Han er opprørt over at sjåføren ikke stoppet og meldte fra om ulykken. Han opplyser at

han har snakket med politiet, som til Sand sier de vil opprette sak dersom sjåførens identitet blir kjent, noe politiet bekrefter overfor OA. Sand oppfordrer folk til å melde fra dersom de har sett noe.

- Jeg håper noen har sett en blodig trailer. Sjåføren må ha vasket bilen et sted, sier han.

Kjøretøyet har trolig en del skader i fronten også.

Alle som kjører på et dyr, har plikt til å melde fra til politiet. Det er straffbart å forlate et skadet dyr i hjelpeløs tilstand.

Sand mener det skjer for ofte at bilister ikke melder i fra:

- Det er nok mange dyr som kjøres på som det ikke meldes fra om. Det kan være dyr som løper videre og som dør ute i skogen. Jeg blir så forbanna når en tenker på lidelsene til dyra.

På oa.no nå:

■ **Direktesport:** Få et bredt utvalg av direktesendt sport og idrett hos OATV. I tillegg til sport og idrett på toppnivå, sender vi en rekke breddearrangement året rundt.

■ **Minutt-for-minutt:** Det ferskeste av hendelser i Vestoppland får du i vårt nyhetsstudio, som oppdateres hele døgnet med smått og stort.

■ **OA på lyd:** Hver uke publiserer vi ferske podkaster med spennende tema. Noe for deg som er på farten?

Alltid de siste lokale nyhetene: **oa.no**

talt avgiften

FULLT: Familien har kvittet seg med papirsopla for å få bedre plass til mer i de lukkede dunkene. - Til fuglenes store glede er det fortsatt mange sekker vi ikke får plass til inne i selve søppelhuset å hakke hull på, sier Camilla Schjager. **FOTO: PRIVAT**

skriftlig med krav om refusjon.

- I de fleste tilfeller går vi i dialog med Horisont. Det er de som er ute og sjekker om det er mulig å tømme eller ikke. Den vurderingen må vi lytte til, men samtidig må vi lytte til abonnenten også. Det er ikke alle som får reduksjon, men noen får. Vi har så langt behandlet fem klager og tilbakebetalt renovasjonsgebyr for 1-2 måneder, sier Tufto.

Overrasket

I Nordre Land er de overrasket over å høre at Gjøvik har ettergitt renovasjonsavgift.

- Det er overraskende at Gjøvik kompenserer, for den dialogen vi har interkommunalt er at det er en politikk vi ikke går inn på. Vi har forstått det slik at det er ens holdning fordi vi skal fastholde trykket opp mot Horisont på at de skal levere produktet sitt, sier avdelingsdirektør Kai Slagsvold Hekne.

Nordre Land kommune har ikke mottatt mange klager. - Vi har fått noen henvendelser, men det er ikke riktig å si at det er et stort problem, sier Hekne.

Det samme sier Trine Skjølås i Vestre Toten kommune. De har heller ikke mottatt mange

klager på grunn av manglende avfallshåndtering over lengre tid, og hun er ikke kjent med at noen av deres innbyggere har fått refundert renovasjonsavgift i vinter.

Østre Toten kommune har mottatt noen få klager fra innbyggere som vil ha refundert renovasjonsavgiften. - Vi har fått noen henvendelser, men vi har ikke behandlet dem ennå, sier fungerende VA-sjef Kåre Ravnsborg.

Det var fredag ingen i Søndre Land kommune som kunne si noe om antall klager og refusjon av renovasjonsgebyr.

GJENÅPNET: Hovedhuset ved behandlingstilbudet Hov Nordre ble stengt ned etter drapet i januar. I det siste har det vært mulig å se lys i vinduene igjen. **FOTO: KRISTIN STAVIK MOSHAGEN**

Fire beboere tilbake på Hov Nordre

HOV: Kommunalsjef Randi Marta Berg i Søndre Land sier man vil prøve å finne tilbake til hverdagen etter drapssaken i januar.

ERIK BØRRESEN
erik.borresen@oa.no

Det har gått en måned siden Roar Engelund (34) døde etter vold i en bolig ved behandlingstilbudet Hov Nordre i Søndre Land. Denne uka var fire av beboerne tilbake i hjemmene sine.

- Vi er veldig glade for at det er lys i vinduene igjen, sier kommunalsjef Berg til OA.

De fire er tilbake i det som har vært omtalt som hovedhuset ved Hov Nordre. I boligen hvor drapet skjedde, som ligger like ved, er det fortsatt ingen aktivitet. Randi Marta Berg sier at det er noe man må se på med tiden. - Det skjer ikke med det første, sier hun.

Kommunalsjefen under-

streker at hendelsen og tiden etter har vært tøff for både de involverte, pårørende og ansatte. Derfor tror hun det er godt for alle å nå være «tilbake i hjemmene sine».

- Det er mange som er preget av hendelsen. Den vil være med oss resten av livet, sier hun, og forteller om hvordan hun oppfatter responsen fra menneskene ved Hov Nordre: - De er glade for å kunne være sammen. De vil kunne bearbeide hendelsen sammen. Alle er opptatt av at livet må gå videre, og at man må finne tilbake til hverdagen.

I forbindelse med at aktiviteten ved behandlingstilbudet ble gjenopptatt, ble det også avholdt et nabomøte, hvor spesielt personer bosatt i Hovsbakken var invitert.

Berg sier til OA at det ble en god dialog mellom kommunen og naboene. - Naboene bekrefter at det har vært ti år med bare gode opplevelser ved tilbudet, sier hun.

alfa installasjon

TRENGER DU ELEKTRIKER?

RING TLF. 61 17 18 23

Døgnvakt for våre kunder:
Tlf. 951 36 708

www.alfainstallasjon.no

elkonor

VARME og SOL

- MARKISER
- PERSIENNER
- INTERIØR

VINTERTILBUD NÅ!

Når kvalitet og service teller - Ring Kværnsveen

TOSHIBA

www.varmeogsol.no

Tlf. 979 73 701

Søndre Land kommune

TEMA: INTERNKONTROLL I KOMMUNER

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Rådmannens internkontroll: Orden i eget hus (idehefte fra Kommunens Sentralforbund, 2012/2013) Ikke vedlagt

FORSLAG TIL VEDTAK:

Presentasjon av temaet internkontroll i kommuner med vekt på rådmannens ansvar for «betryggende kontroll», jf. kommunelovens § 23 nr. 2, tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Internkontroll er et uttrykk som kan benyttes i flere sammenhenger og innenfor alle områder og nivåer i den kommunale forvaltningen. Kontrollutvalget vil derfor naturlig komme i kontakt med uttrykket en rekke ganger gjennom valgperioden, og det kan derfor være greit å se litt nærmere på hva begrepet innebærer slik at man har en mest mulig entydig forståelse av begrepet.

Denne saken skal på en overordnet måte å besvare spørsmålet «Hva er internkontroll?». Fokus vil bli lagt på rammeverket.

Det foreligger en rekke utredninger og betraktninger omkring internkontroll, men i denne sammenheng er det naturlig å ta utgangspunkt i et idehefte som er utviklet av Kommunens Sentralforbund med tittelen «**Rådmannens internkontroll. Hvordan få orden i eget hus?**». Hftet tar utgangspunkt i rådmannens ansvar for å ha «betryggende kontroll», jf. kommunelovens § 23 nr. 2.

Det er altså rådmannen som har ansvaret for å etablere en tilfredsstillende internkontroll som fungerer. Kontrollutvalgets oppgave er å påse at internkontroll er etablert og at den fungerer i praksis. Rådmannens internkontroll er en del av kommunens egenkontroll.

Nedenfor følger utdrag fra veiledningsheftet fra Kommunens Sentralforbund:

Hva er internkontroll?

Rådmannens internkontroll brukes for å beskrive det ansvaret og de oppgavene som ligger til administrasjonssjefen etter kommuneloven.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. Kommuneloven § 23 nr 2.

Kommuneloven bruker ikke begrepet internkontroll, men har en formulering om «betryggende kontroll». Bestemmelsen innebærer både et ansvar for å ha tilstrekkelig kontroll og et krav om prosess for å sikre kontroll, men er for øvrig svært overordnet. Gjennom ulike særlover med forskrifter stilles det også krav til etablering og utforming av internkontrollen i kommunene.

I praksis kan vi si at internkontroll er:

- formalisering, dokumenter, rutiner (arbeidsformer, kontrolltiltak, prosedyrer og rapporteringer) som utarbeides, vedlikeholdes, kontrolleres og følges opp, f
- for å sikre at kommunen har den ønskede utvikling, at lover og regler overholdes, at det er kvalitet og effektivitet i tjenestene, og at omdømme og legitimitet ikke svekkes.

Administrasjonssjefen har blant annet ansvar for at saker som blir lagt fram for folkevalgte organer er forsvarlig forberedt, samt å følge opp politiske vedtak. Intern kontroll dreier seg i stor grad om å være beredt og å forebygge, og å gjøre dette på en slik måte at det gir trygghet for at kommunens utvikling går i ønsket retning.

Internkontroll kan overlappe med virksomhetsstyring, men er i større grad risikobasert, enn mål- og resultatstyring (som har oppmerksomhet på å realisere mål).

Forutsetninger for god internkontroll

Søndre Land kommune

ADMINISTRATIV ORGANISERING I SØNDRE LAND KOMMUNE

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:
(ingen)

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rådmannens presentasjon av administrativ organisering i Søndre Land kommune tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:

Det er viktig for kontrollutvalget å være godt kjent med hvordan kommunen er organisert.

Rådmannen er invitert til å presentere kommunens administrative organisering.

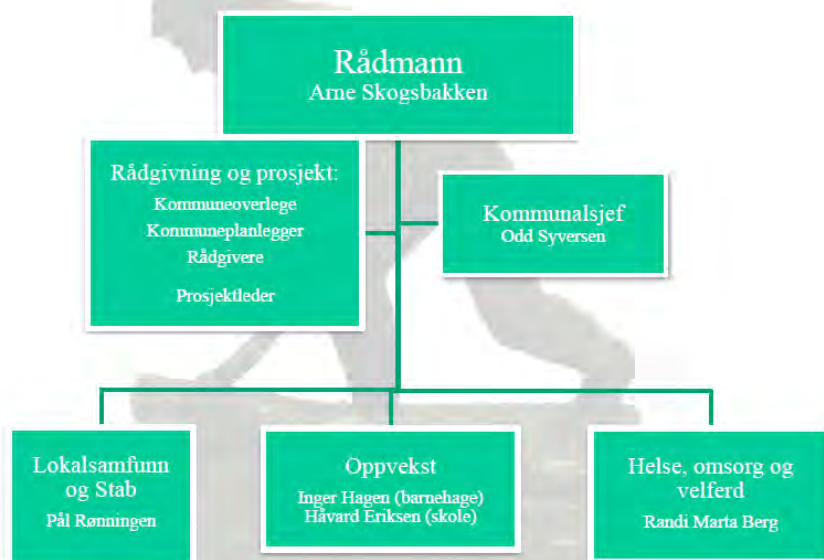
Nedenfor følger organisasjonskart.

ORGANISASJONSKART – SØNDRE LAND KOMMUNE

(KILDE: Kommunens hjemmeside, 28.02.2020)

Rådmannsgruppa

Lokalsamfunn og Stab

Oppvekst

Kommunalsjefer:
Inger Hagen (barnehage)
Håvard Eriksen (skole)

Rådgiver
(vakant)

Fryal skole/
SFO
Nina
Sevaldrud

Odnes
skole/SFO
Vivi
Lillejordet

Vestsida
barnehage og
SFO - Anne
Lilleengen

Søndre Land
ungdomsskole
Knut Solhaug

Grettegutua
barnehage
Wenche
S. Hellerud

Hov
barnehage
Linn
Kirsebom

Svingen
barnehage
Berit Amlien
Sterud

Trevatn
barnehage
Johanne
Brauten
Fluberg
Barnehage
Johanne
Brauten

Voksen-
opplæring
og
spes. ped.
(PPT)
Torunn
Hansen
Grimsbø

Helse, omsorg og velferd

Kommunalsjef
Randi Marta Berg

Konsulenter:
- IT-system/kompetanse
- Økonomi/utredning

1. etg sykehjem
Stein Bollum

2. etg sykehjem
Bodil Bakken

Kjøkken
Kamran
Shafiei

Hjemmebaserte tjenester
Hjemme
sykepleie
Marianne E.
Lundberg

Hjemme
tjeneste
Kjetil
Holmen

Eldresenter og
dagtilbud
Kjetil Bjerke

NAV-kontoret
Finn Erik
Lystad

Helse og familie
Odd Syversen

Mog1 og
Fjordbo

Mog2

Mog4 LAR og
utegruppe rus/psykiatri

Mog5

Ergo/fysio/friskliv
Helsestasjon
Legesenteret
Psykisk helse- og
rustjeneste

Søndre Land kommune**INTERNKONTROLL I SØNDRE LAND KOMMUNE –
OVERORDNET NIVÅ**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Sektorovergripende internkontroll (utdrag fra arbeidsheftet ”Rådmannens internkontroll – hvordan få orden i eget hus?” fra Kommunenes Sentralforbund)

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rådmannens presentasjon av kommunens overordnede system for internkontroll tas til orientering.

SAKSOPPLYSNINGER:**Bakgrunn/oppsummering:**

Rådmannens ansvar for å sikre at administrasjonen er gjenstand for betryggende kontroll fremgår direkte av kommunelovens § 23 nr. 2. Reglene erstattes av kapittel 25 i ny kommunelov (ikke trådt i kraft enda).

Kontrollutvalget har de senere årene hatt oppe temaet internkontroll, og rådmannen har ved flere anledninger orientert kontrollutvalget om administrasjonens arbeid på området.

Vedlagt saken følger utdrag fra arbeidsheftet ”Orden i eget hus” som ble benyttet i et prosjekt regi av Fylkesmannen i Oppland i 2012-2014. Målsettingen var å «få til et godt egenkontrollsystem som

bidrar til god styring, læring og helhetlig utvikling av kommunal tjenesteyting og forvaltningspraksis».

Arbeidsheftet gir en fin oversikt over temaet internkontroll. Som det fremgår av heftet, deler man internkontrollarbeidet inn i:

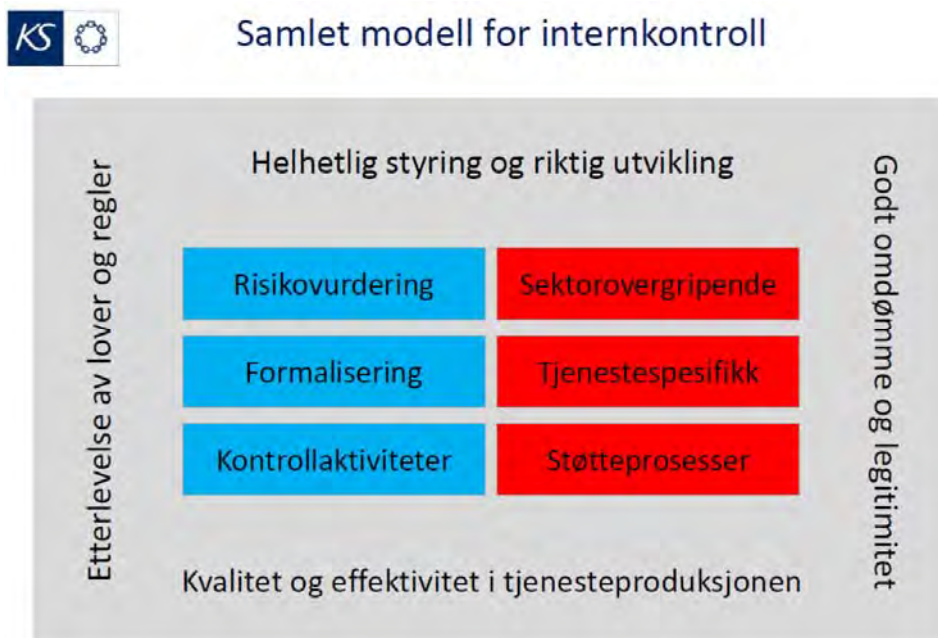
1. Overordnet system
2. Støttesystemer
3. Tjenestespesifikk internkontroll

I denne saken er det valgt å sette søkelys på «overordnet system», dvs. det sektorovergripende nivå.

Saken er en orienteringssak for kontrollutvalget.

Nedenfor følger relevante utdrag fra KS sitt arbeidshefte:

En samlet modell for internkontroll

Rådmannen skal ha betryggende kontroll med sin administrasjon. Hva innebærer det?

Internkontrollbegrepet brukes for å beskrive det ansvar og de oppgaver som ligger til administrasjonssjefen etter kommuneloven § 23 nr. 2. Der fremgår det at ”administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll”.

Det er noe uklart hvor omfattende ansvar loven her legger på administrasjonssjefen. I snever forstand dreier dette seg om økonomisk internkontroll – altså for eksempel å sørge for gode rutiner for inn- og utbetalinger for å minske muligheter for økonomiske misligheter. I vid forstand dreier det seg om en administrativ leders ansvar for å ha tilstrekkelig systemer til å gi informasjon om hvorvidt virksomheten når de mål som er satt, innenfor rammen av lover og regler, på en kostnadseffektiv måte.

Begrepet internkontroll hører hjemme som et element i helhetlig virksomhetsstyring. Det bør imidlertid i alminnelighet avgrenses mot begrepene ”styring” og ”kvalitetsforbedring”. Kvalitetsutvikling har gjerne fokus på arbeidsprosesser, mens internkontroll har fokus på kontrollaktiviteter. Dette gjør også at internkontroll skiller seg fra mål- og resultatstyring, som har fokus på måloppnåelse og strategisk styring.

Det er ulike oppfatninger i fagmiljøene hvor omfattende internkontrollen skal være. Enkelte legger vekt på at internkontroll skal bidra til å sikre at virksomheten når sine mål. Andre legger til grunn en noe mer avgrensende definisjon ved at internkontroll skal utformes med basis i risiko for feil og mangler.

Nedenfor følger mer informasjon om sammenhengen mellom styringssystem og internkontroll (kilde: Arbeidsheftet «Orden i eget hus»).

2.2 Sammenhengen mellom styringssystem og internkontroll

Helhetlig virksomhetsstyring har ulike målsettinger. Risikoreduksjon gjennom styrket internkontroll er et av dem. Andre viktige mål er strategisk ledelse, levering av resultater i tråd med mål, avvikshåndtering og utvikling og kvalitetsforbedring av tjenesteproduksjonen.

De mest brukte modellene (rammeverkene) for virksomhetsstyring kan deles inn i tre; COSO, ISO 9001 Kvalitetssystem og Balansert målstyring (BMS).

Vår oppfatning er at alle tre rammeverkene er naturlige elementer i virksomhetsstyringen og skal bidra til å styrke hverandre. Alle kan komme til anvendelse, avhengig av hvilken del av kommunens aktivitet som er i fokus. Risiko og standardisering må ses i lys av hvilket område det dreier seg om.

- COSO har sin opprinnelse i regnskap og revisjon og fokuserer på kontrollaktiviteter,
- ISO 9001 Kvalitetssystem har sin opprinnelse i produksjonsbedrifter, og har mest oppmerksomhet på arbeidsprosesser
- BMS har sin opprinnelse i praktisk ledelsesteori, og har mest oppmerksomhet på mål og resultater.

I rapporten «Internkontroll i kommuner» (PwC,2009,s.25) sammenlignes de tre modellene mht ulike styrker og svakheter innenfor ulike målområder for virksomhetsstyring, og tabellen nedenfra er hentet derfra.

Tabell 1 Særtrekk ved ulike modeller for virksomhetsstyring

	COSO (inter n- kontroll)	ISO900 1 (kvalitet)	BM S (mål- og)
Operasjonalisere strategiske mål	-	-	++
Identifisere risiko	++	-	-

Identifisere prosessforbedringer	-	++	-
Redusere risiko gjennom kontrollhandlinger	++	-	-
Forbedre prosesser gjennom tiltak	-	++	+
Overvåke og avdekke avvik fra rutiner og kontroller	++	++	+
Følge opp og lukke avvik	+	+	+

For å sikre en god – eller styrket – internkontroll bør man ta utgangspunkt i det man allerede har etablert, og vurdere hva som er godt nok, og hva som bør forbedres.

Internkontrollen må integreres og tilpasses det styringssystem eller den "modellen" som kommunen bruker. Det er altså ikke nødvendig å etablere et særskilt internkontrollsystem – det som er nødvendig er å sikre at den styringsmodellen og det systematiske arbeidet som gjøres også gir trygghet for at det bedrives tilstrekkelig intern kontroll.

Mange kommuner har etablert styringssystem hvor mål og resultater inngår. Selve styringssystemet kan for eksempel være basert på resultatavtaler som alle ledere inngår med sin nærmeste leder, og resultatoppfølging baseres på resultatrapportering. Kommuner som har innført balansert målstyring utarbeider målekort som viser mål, kritiske suksessfaktorer, tiltak og aktiviteter.

Noen vil hevde at det viktigste verktøyet for å sikre (at administrasjonssjefen har) kontroll er et godt utbygd kvalitetssystem som inneholder alle kommunes rutiner og prosedyrebeskrivelser, reglementer, stillingsbeskrivelser og instruksjer. Dersom kommunen har ambisjon om et så fullstendig og altomfattende verktøy er det også naturlig at dette ivaretar avvikshåndtering, dvs innmelding, oppfølging og lukking av avvik, samt rapportering/aggregering til overordnet nivå.

Kontrollbegrepet kan deles i to hovedperspektiver; det *strategiske* perspektivet og det *operasjonelle* perspektivet (KPMG, 2011, s.6).

Med *strategisk* perspektiv menes det etablerte felles styringssystem og de verktøy ledelsen har innført for å nå virksomhetens mål. Innenfor COSO betegnes dette som overordnede ledelseskontroller, mens vi i dette arbeidsheftet bruker begrepet Sektorovergripende internkontroll.

Med *operasjonelt* perspektiv menes mer de løpende prosessene og praktiske aktivitetene som gjøres i tjenesteproduksjonen. I COSO betegnes dette som kjerneprosesser og støtteprosesser, og i dette arbeidsheftet bruker vi betegnelsen tjenestespesifikk internkontroll og internkontroll i støtteprosesser.

Uavhengig av hvilket perspektiv man har – sektorovergripende/strategisk eller mer praktisk innenfor tjenester eller støtteprosesser – så bør risikovurderinger legges til grunn når man vurderer hvilke kontrollaktiviteter som skal gjennomføres, og hvordan ledelsens oppfølging skal være.

5 Sektorovergripende internkontroll

Den sektorovergripende internkontrollen skal bidra til ledelsens styring og kontroll på områder som etikk, korrupsjon og misligheter, organisering, ansvar /myndighet og kompetanse. Disse elementene bør være felles for hele kommunen og fungere på tvers av alle arbeidsprosesser og nivåer.

Etablering, styrking og oppfølging av internkontroll er en endringsprosess, akkurat som annet utviklings- og endringsarbeid. Oppmerksomhet, forankring, involvering, samt tilstrekkelig ressurser er viktige forutsetninger for å lykkes

For at internkontrollen skal være "levende" og hensiktsmessig bør den ha samspill med styringssystemet, og være inkludert i årshjulet.

Ledelsens oppfølging og sektorovergripende internkontroll

Regelverk, systemer og organisering som skal bidra til styring og kontroll.

Med rådmannsnivået mener vi administrasjonssjefen og hans/hennes ledergruppe.

Innenfor COSO brukes gjerne begrepet overordnede ledelseskontroller, men for fylkeskommuner og kommuner gir det mer mening å snakke om sektorovergripende internkontroll. Dette er felles regelverk, systemer, organisering mv som skal bidra til styring og kontroll på områder som etikk, korrupsjon og misligheter, organisering, ansvar og myndighet og kompetanse.

Den sektorovergripende internkontrollen gjelder således hele kommunen – felles for alle medarbeidere og virksomheter, uavhengig av nivå og arbeidsprosess. Typiske eksempler på sektorovergripende internkontroll er etisk regelverk, styringssystem, fullmaktssystem, instruks, lederavtaler, prinsipper og rutinemaler.

I sektorovergripende internkontroll inngår også utforming, gjennomføring, oppfølging og vedlikehold av internkontrollen.

Under 2.1.4 omtales delegasjonsreglement, som er en viktig del av den samlede kontrollen; klarhet i roller og ansvar.

En del rutiner og prosedyrer som strengt tatt er sektorovergripende ivaretas i arbeidsheftet av det som vi omtaler som støttetjenester – IKT, anskaffelser, personalhåndtering og økonomiforvaltning. Vi mener dette er mest hensiktsmessig fordi arbeidsformer og internkontroll innenfor støttetjenester vil ha mye til felles med tjenesteproduksjonen.

For den sektorovergripende internkontrollen er det naturlig at rådmannsnivået "personlig" involverer seg mer, er tettere på beslutninger og oppfølging, og har mer detaljert innsikt i både risiko og kontrolltiltak enn hva de forventes å ha for tjenesteproduksjonen og støtteprosesser. På hvilken måte dette gjøres vil selvsagt variere mellom kommuner, blant annet pga ulikheter i innbyggerantall, organisering og utfordringer.

KS vil fremheve at det er viktig å sørge for samspill/knytninger mellom internkontroll og plan- og styringssystemet, arbeide med organisasjonskulturen, samt å ha oppmerksomhet på hvordan man kan bruke erfaringer fra internkontrollen inn en positiv læringsløype. Hensikten med disse sektorovergripende elementene er at de skal bidra til styring og kontroll på områder som etikk, korrupsjon og misligheter, organisering, ansvar og myndighet og kompetanse.

Arbeidsheftet har flere steder omtalt kommunens styringssystem – både som modell for virksomhetsstyring og som et ankerfeste for ulike internkontroll-elementer.

5.1 Rådmannens oppfølging av tjenesteenheter og støttetjenester

I dette arbeidsheftet og gjennom deltakelse i Effektiviseringsnettverk har vi ikke ambisjon om å gå i dybden på den tjenestespesifikke internkontrollen. Det

ville bli for detaljert og fort bli uinteressant, og det er heller ikke i tråd med formålet for arbeidsheftet.

Vi vil konsentrere oss om å hjelpe rådmannen til å stille de rette spørsmålene, og til å vite hvordan man skal gå i gang med styrking av internkontroll.

Et forsøk på oppsummering av **forutsetninger** for god internkontroll og en trygg rådmann:

- Gjennom **risikovurderinger** som gjennomføres, og informasjon som aggregeres bør rådmannen være **oppdatert** på risikobildet og tilstanden. Risikovurderinger som gjennomføres på tjenestenivå vil også klargjøre hvorvidt det er utarbeidet tilstrekkelige rutiner og prosedyrer, og hvorvidt disse følges.
- Gjennom en særskilt risikovurdering for rådmannsnivået avdekkes og dokumenteres andre risiki, og toppledelsens **prioriteringer** ivaretas.
- Ha tydelige forventninger til tilstrekkelig **dokumentasjon**. Tilrettelegge for dette gjennom å innføre maler og ensartet praksis for sammenliknbare aktiviteter.
- Rådmannen må ved strategiformidling, styringsdialog og engasjement etterspørre resultater, og vise at vedlikehold av internkontrollen, **forbedringsprosesser** og læring er viktig.
- Styringssystem, delegasjon og lederavtaler må utformes slik at de gir rådmannen trygghet for at det til enhver tid bedrives **betryggende** kontroll i organisasjonen, og slik at de etterspør og stimulerer til **etterlevelse**. Dette skjer ved at internkontrolltiltak og – rapportering inngår i ordinær ledelse, styring og rapportering

Mange rådmenn og andre ledere lider under for mye informasjon. I tillegg til etablerte rapporteringer og ledelses- og informasjonssystemer, blir inputmengden godt hjulpet av epostverktøyets lave terskel for informasjonsutveksling. Mengden informasjon er en utfordring og det kan være vanskelig å skille mellom hva som er viktig og hva som kan ignoreres.

Samtidig oppstår situasjoner og hendelser fordi kommunene ikke har etablert gode nok rutiner, eller fordi regler og rutiner ikke følges. En rådmann uttalte en gang at "Det hjelper lite å komme med styringsdata når det oppstår en krise". Når "kriser" oppstår pga feil eller mangler i egen administrasjon vil rådmannens svakhet være at han/hun ikke var informert om risikoen, og ikke var forberedt på at det som skjedde kunne skje. Det er ikke sikkert at rådmannsnivået kunne forhindre den konkrete situasjonen, men ut fra en omdømmemessig og legitimitetsmessig vurdering betyr det mye å være forberedt for å iverksette raske tiltak (og fremstå som proaktiv).

En risikobasert internkontroll er ment å redusere risiko, og det kan derfor ikke måles vitenskapelig om "det lønner seg", fordi vi ikke har noe referansepunkt å måle mot. Kommunen kan heller ikke sikre seg 100 % mot uforutsette eller uheldige hendelser, men gjennom en styrket internkontroll har man bedre forutsetninger for målrettet forebygging.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over hvordan rådmannen kan etterspørre og motta relevant og viktig informasjon. Vi har da lagt vekt på at risiko- og

avviksbasert kunnskap skal aggregeres, samt at oppfølgingen skjer innenfor den rapportering og styringsdialog som sannsynligvis allerede er basert.

Figur 14 Rådmannens oppfølging av støtteprosesser og den tjenestespesifikke internkontrollen

Hva	Form og frekvens
Risikobasert internkontroll	
Når det er utarbeidet risiko- og kontrollmatriser for alle underliggende enheter, så samles dette for hver virksomhet (hierarkisk). For hvert nivå rapporteres videre kun det som «er av interesse» - dvs stor risiko - for det overordnede nivået. På den måten får rådmannsnivået oversikt over eksisterende kritiske risikoer, og ikke alt annet.	- Resultater til rådmannen en gang årlig for de områder som er gjennomgått det enkelte år. - Omtales i årsrapport - Avklar ønsket rapportering (oppsummering) av aktiviteter og resultater til folkevalgt nivå, typisk O-sak
Avvikshåndtering	
Hierarkisk rapportering (følger organisasjonskartet) av avvik som ikke er lukket, eller hvor tiltak ikke er igangsatt. Dessuten aggregering av typer avvik som er meldt (hvem sender, hva består avvik i). Sikrer at relevant og tilstrekkelig info blir formidlet oppover, men unngår drukning i detaljer.	- Samkjøres med ordinær rapportering; kvartal eller tertial. - Avklar ønsket rapportering (oppsummering) av aktiviteter og resultater til folkevalgt nivå, typisk O-sak
Vurderinger, sammenlikning og aggregering	
Ledere får ansvar for å aggregere – summe opp – for å se hva som er trender, utvikling, om noe må gripes fatt i fra ledelsesnivå (kompetanse, opplæring, praktisk/fysisk endringer, rutiner etc).	- Rådmannen etterspør lederens oppfølging gjennom lederavtaler og styringsdialog (formalisering) - Rapportering som del av ordinær rapportering, jfr ovenfor
Avvikshåndtering og risikovurderinger gjøres på faste skjemamaler med standardiserte kriterier og skala.	- Kontinuerlig rapportering i organisasjonen – mulighet for sammenlikning og aggregering på et hvert tidspunkt - Rapportering som del av ordinær rapportering og i styringsdialog, jfr ovenfor
Dersom det gjennom avvikshåndtering eller risikovurderinger har blitt oppdaget vesentlige mangler i rutiner, prosedyrer, regelverk, så må dette også meldes	- Kommenteres evt i prosa, informasjon om avbøtende tiltak/hva er gjort - Rapportering som del av ordinær rapportering og styringsdialog, jfr ovenfor

I forbindelse med gjennomgang av lederavtaler og/eller som en del av styringsdialogen mellom rådmannsnivå og virksomhetsledere bør det stilles en rekke spørsmål omkring status for og arbeidet med internkontroll.

Som vedlegg har vi tatt med en del spørsmål/tema som kan brukes både som refleksjonsgrunnlag for virksomhetsledere og som spørsmål som administrasjonssjefen kan stille for å få bedre innsikt i etablert internkontroll.

5.2 Internkontroll og avvikshåndtering

I mange kommuner er det etablert gode rutiner for avviksregistrering og håndtering av avvik. Systematisk håndtering av avvik skal bidra til at brudd på lover, forskrifter, prosedyrer og rutiner blir registrert og benyttet til læring og utvikling.

Avvikshåndtering eksisterer parallelt med og supplerer den delen av internkontrollen som handler om risikovurdering. Der risikokartleggingen kommer frem til tiltak basert på en **vurdering**, så gir avviksrapporteringen tiltak basert på **erfaring** (virkelighet).

Enkelte vil hevde at det særlig innenfor pleie- og omsorgstjenestene og HMS-arbeidet er mange kommuner med gode systemer for håndtering av avvik. KPMG gjorde en spørreundersøkelse i forbindelse med rapporten «Styrking av administrasjonssjefens internkontroll og risikovurdering». Denne viste varierende praksis innenfor tre av støtteprosessene (KPMG, 2011, s.26)

På spørsmålet om rutiner er etablert for å rapportere avvik, svarte respondentene følgende innenfor de tre områdene som ble belyst:

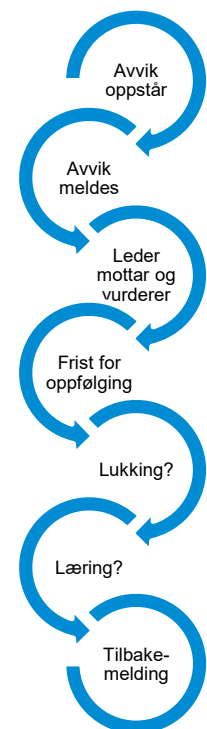
- anskaffelser: 36,4 %
- håndtering av personopplysninger: 53,5 %
- økonomistyring: 74,9 %

Det finnes ulike IKT-systemer som håndterer rapportering, oppfølging av avslutning (lukking) av avvikssaker. Kommunen må selv vurdere om IKT-løsning er ønskelig og nødvendig.

5.2.1 Avvikshåndtering – elementer og rekkefølge

Eksempel på en avvikskjede

1. Et avvik oppstår, og den som avdekker avviket fyller ut et standard avviksskjema der avvik og tiltak beskrives.
2. Avviksskjemaet oversendes til nærmeste leder/leder for tjenestestedet/virksomheten hvor avviket er avdekket
3. Leder avgjør hvilke tiltak som skal iverksettes og blir ansvarlig for at tiltak blir igangsatt
4. Frister for oppfølging av tiltak kan enten innarbeides elektronisk (IKT-system) slik at avviket blir fulgt opp og deretter kan lukkes. Alternativt manuell oppfølging.
5. Det gis tilbakemelding om resultatet til den som meldte avviket.

Hvem melder om avvik?

Vi kan dele inn avvik ut fra hvem som melder fra om avviket:

- Innbyggerne
- Brukere
- Ansatte
- Etter internrevisjoner
- Kommunerevisjonen
- Kontrollutvalget
- Tilsynsmyndighet

Et avviksskjema eller –system bør håndtere de ulike kategoriene. Avvik som meldes av innbyggerne skal alltid registreres og følges opp.

5.2.2 Avvikskultur

Tidligere refererte spørreundersøkelse (ibid.) viste at kommunene synes det var spesielt utfordrende å etablere et felles system for avviksregistrering og avvikshåndtering.

Det er viktig å ha klare definisjoner på hva som er å oppfatte som et avvik. Hvor går grensen for at avviket som oppstår skal registreres?

I enkelte lovverk er noen hendelser spesifisert som meldepliktige tjenester. Dette er lovverk som bestemte yrkesgrupper må kjenne til og følge opp. Oppstår det avvik skal dette meldes inn.

Avvik oppstår gjerne på bakgrunn av avgjørelser og handlinger ansatte tar og gjør. Dersom handlingen bryter bestemmelser i lover og forskrifter bør det oppfattes som et avvik.

Når en uønsket hendelse oppstår må hver enkelt ansatt selv vurdere om hendelsen er av et slikt omfang at den bør meldes som et avvik.

Det er viktig å tenke læring når det skal vurderes om et avvik skal registreres eller ikke. Hvis konsekvensene av den uønskede hendelsen er store for den det gjelder, bør avviket registreres slik at tiltak kan iverksettes for å forebygge – slik at tilsvarende hendelse ikke skjer flere ganger.

Å utvikle god avvikshåndtering krever en god avvikskultur. Medarbeidere må erfare at det å melde avvik handler om å lære av episoder og eventuelle feil som kan oppstå. Avvikshåndteringen skal bidra til at organisasjonen lærer av hendelser som oppstår.

God avvikshåndtering gjennom praksis og rutiner for tilbakemeldinger til den som melder vil også bidra til at kommunens omdømme forbedres.

Det bør innføres rapportering på avvik mellom virksomhetsnivå og ledelse. Noen kommuner har valgt å integrere avviksrapporteringen i den økonomiske månedsrapporteringen. Andre kommuner har egne rapporteringsmal og –rutiner for avviksrapportering. Hver kommune må integrere rapporteringen i sitt styringssystem ut fra hva som anses hensiktsmessig og hvilke behov kommunen har.

Tilråding 23

Kommunane bør etablere tiltak som sikrar god løpane informasjon og kommunikasjon til leiarar og medarbeidarar, og som sørgjer for at dei får naudsynt opplæring og kompetanse. Vidare må administrasjonsjefen ta ansvaret for å følgje opp internkontrollen systematisk og reagere ved avvik og brot.

5.3 Suksessfaktorer for styrking av internkontrollen

I hvilken grad kommunen lykkes med styrking av sin administrative internkontroll vil i stor grad avhenge av hvor god kommunen generelt er til å gjennomføre endringsprosesser. I tillegg til generelle forhold som gjelder alle endringsprosesser er det også enkelte forhold som særskilt viktige knyttet til endring i internkontroll.

Figur 15 Noen generelle råd for forbedringsarbeid

Ikke undervurder forberedelse, planlegging og behov for å avklare ansvar

Behovet for endringer må være forankret og ønsket i ledelsen

Behovet for endringer må være erkjent ute i organisasjonen

Spill på de gode kreftene, de som er engasjerte og villige til å gå foran

Test ut gjennom piloter, gjør evalueringer for å lære før dere går videre

5.3.1 Ressurser

Ethvert forbedringsarbeid krever forberedelse og planlegging, med avklarte oppgaver og ansvar.

Det er avgjørende at det reserveres ressurser til arbeidet. Det er kritisk og avgjørende at det er tilstrekkelig arbeidstid/personer tilgjengelig, slik at ikke alt som skal gjøres kommer i tillegg til alle eksisterende oppgaver.

Erfaring fra andre kommuner er at det er utslagsgivende å ha personer som kan gi støtte og bistå, avlaste og oppmuntre underveis. Dette vil f.eks. gjelde når ledere skal i gang med kartlegging av arbeidsprosesser og risiko- og kontrollmatriser. En liten "pool" av ressurspersoner som har fått frigjort arbeidstid kan være avgjørende for at gjennomganger og dokumentasjon blir utført. Noen har også gode erfaringer med at egne ressurspersoner kan ta ansvar for møteledelse og/eller dokumentasjon fra slike møter og samlinger. Dette skal ikke frita leder fra sitt ansvar, men derimot være en støtte som bidrar i gjennomføring – nettopp slik at terskelen blir litt lavere for vedkommende leder.

Enkelte nøkkelmedarbeidere bør få frigjort tid slik at de kan bruke en del av sin arbeidstid på utforming av rutiner og prosedyrer, eller det kan opprettes prosjektstillinger (intern frigjøring er mer formalisert med prosjektstilling). Disse kan få ansvar for koordinering, faglig støtte og fremdrift.

Avhengig av kommunestørrelse og omfang på arbeidet som skal gjøres kan det etableres "internkontrollgrupper", enten for kommunen som helhet eller innenfor en sektor/enhet/områder.

5.3.2 Berørte parter

I alle endringsprosjekter bør man ha oversikt over følgende:

- De berørte/involverte og deres rolle
- Hvem er beslutningstakerne
- Hvordan de involverte eventuelt påvirkes av prosjektet
- Om det må antas å komme opp utfordringer eller særlige problemstillinger fra noen av de involverte

Berørte parter i arbeidet med forsterking av kommunens internkontroll kan være:

- Folkevalgte
- Ansatte som skal arbeide i tråd med rutiner og ansvarlige for arbeidsprosessene (prosesseiere)
- Ansatte som skal gjennomføre kontroller og de ansvarlige for tiltakene/kontrollene (kontrolleiere)
- Rådmannsnivået
- Ledere av de ulike seksjoner/virksomhetsområder
- Tillitsvalgte

5.3.3 Mål og ambisjoner, status og prioritering

Kommunen bør sette seg mål og avklare egne ambisjoner. Vær realistiske, og sett mål som står i forhold til dagens status og de ressurser dere er villige til å bruke på arbeidet.

I starten av arbeidet kan ambisjonsnivået gjerne defineres på et overordnet nivå – rådmannsnivåets mål med å starte et forbedringsarbeid.

Rådmannsnivået bør gjennomføre en overordnet risikoanalyse for å identifisere områder som det er ønskelig å se nærmere på. Gjennom risiko- og kontrollmatrise (og evt risikokart) får man grunnlag for prioritering.

5.3.3.1 De folkevalgtes oppmerksomhet

Som for annet utviklings- og endringsarbeid bør rådmannen være bevisst på metode og grad for involvering av de folkevalgte. Kommunestyret har et overordnet ansvar for egenkontrollen og for å legge til rette for at administrasjonssjefen kan utøve sin internkontroll på en tilfredsstillende måte.

Dette innebærer f.eks. vurdering av om det er nødvendig med særskilt sak i kommunestyret, eller om muntlig orientering i formannskapet er tilstrekkelig. Er det ønskelig med dialog og styringssignaler, eller skal det kun være informasjon? Er det nødvendig med politiske vedtak for å bevilge midler, eller tas dette innenfor ordinært budsjett?

Selv om endringsarbeidet skal være administrativt og er innenfor rådmannens ansvarsområde, så anbefaler KS at folkevalgte som minimum holdes orientert om arbeidet – og gjerne om resultater og forbedringer som gjennomføres.

Tilråding 17

Kommunane bør i større grad nytte risikovurderingar i styringa av verksemda og særleg når ein skal definere innretninga på og omfanget av kontrollaktivitetar.

5.3.3.2 Ledelsens oppmerksomhet

Den administrative ledelsen skal sikre at internkontroll er etablert og etterleves. Da er det viktig at ledelsen selv tar internkontroll på alvor gjennom å være gode forbilder og vise gode holdninger.

Tilnærmingen som velges bør være utarbeidet av ledelsen i felleskap, slik at hele kommunens ledelse har eierskap til forbedringsarbeidet.

5.3.3.3 Medarbeidere

Det er de ansatte som i det daglige gjennomfører det viktigste arbeidet med internkontroll og det er derfor viktig at de får være aktive deltakere og påvirke hvordan forbedringsarbeidet legges opp.

Dette er kanskje den viktigste suksessfaktoren for god implementering. Noen momenter å huske på:

- Internkontroll bør være godt forankret blant medarbeiderne. Dette kan sikres ved å understreke at formålet med internkontroll er å understøtte gode tjenester, samt å hjelpe de ansatte til å utøve jobben på en effektiv måte samtidig som regler og instruksjoner blir fulgt
- Dersom internkontroll blir oppfattet som ”kontroll og mistillit av jobben vi gjør” kan det være vanskelig å få gjøre endringer
- Det er ikke uvanlig at en risiko- og kontrollmatrise avdekker at det gjennomføres unødvendige kontroller.. Dersom medarbeiderne selv er med på kartlegging vil det være enklere å avdekke og endre unødvendige rutiner eller uhensiktsmessige arbeidsformer.
- Endring av arbeidsprosesser kan i mange tilfeller gi en bedre arbeidshverdag. Samtidig er det enklere å gjennomføre endringer som er foreslått og ønsket av de ansatte enn om ledere innfører nye rutiner uten at medarbeiderne ser behovet eller hensikten.

Ved risikovurderinger kartlegges ulike arbeidsprosesser innenfor ett arbeidsområde/enhet. Ved dokumentering underveis blir også taus kunnskap nedskrevet, og erfaringsbaserte uformelle rutiner kan formaliseres og dokumenteres. Dette vil være en anerkjennelse av det arbeidet som gjøres.

5.3.3.4 Kommunikasjon og opplæring

Alle endringsprosesser lykkes bedre dersom alle berørte får god informasjon. I forbedringsarbeid er informasjon til aktørene og god kommunikasjon mellom aktørene viktige suksessfaktorer.

Ledelsen må informere på en slik måte at de ansatte forstår sin rolle i internkontrollen, og at de er en del av et helhetlig arbeid.

Både ledere og medarbeidere må være kjent med og forstå hvilket ansvar de har og hva de skal gjøre. Opplæring er viktig for at planlagte aktiviteter skal gjennomføres som forutsatt.

Forståelse for internkontroll som del av den samlede kvalitetssikringen er sannsynligvis en suksessfaktor for å nyttiggjøre seg internkontroll i en større lærings- og forbedringssløyfe..

Tilråding 21

Kommunane bør ha ei systematisk tilnærming til kompetanseutvikling og –sikring, gjennom opplæringstiltak og informasjon og ved rekruttering.

5.4 Internkontroll som kontinuerlig og synlig arbeid

Det aller meste av internkontrollen skjer kontinuerlig gjennom daglig arbeid på ulike tjenestesteder og i enhetene.

Gjennom arbeidsheftet har vi gitt grunnlag for styrking av denne ved innføring av risikovurderinger og mer formalisering. Videre er det gitt anbefalinger om hvordan bedre knytninger mellom internkontroll og virksomhetsstyring også vil styrke den administrative internkontrollen. Dette vil blant bidra til at internkontrollen blir mindre fragmentert, og at internkontrollaktiviteter oppleves meningsfullt også i et helhetlig perspektiv.

En forutsetning for videreutvikling av kommunens internkontroll er at arbeidet ikke føles som en ekstra belastning. Kommunens ledelse har her en viktig rolle å fylle med å vise til positive resultater. Å synliggjøre internkontrollen i årshjulet og i styringsdokumenter vil være viktige bidrag.

Internkontroll er ikke noe som etableres *en gang* og deretter går av seg selv. Å bedrive systematisk internkontroll betyr derimot oppfølging og vedlikehold, og dette krever ressurser.

Ofte er det mye oppmerksomhet på internkontroll i forbindelse med et etableringsprosjekt eller nye systemer, og så synker entusiasmen etterhvert. Mange kan føle at vedlikehold og oppfølging av internkontroll er et ekstraarbeid som tar tid fra viktige oppgaver. Derved synes det rasjonelt å nedprioritere internkontroll.

Det er viktig at både ledere og medarbeidere opplever nytte av å utarbeide rutinebeskrivelser og prosedyrer, og så synker entusiasmen etterhvert. Mange kan føle at vedlikehold og oppfølging av internkontroll er et ekstraarbeid som tar tid fra viktige oppgaver. Derved synes det rasjonelt å nedprioritere internkontroll.

Kommunene som ble intervjuet ved utarbeidelse av rapporten fra mars 2011(s.41) hadde det noen fellestrekk for oppfølging og vedlikehold av internkontrollsystemet:

- Som ledd i oppfølging av avvik vurderes behov for presisering eller utvikling av rutiner
- Brukerundersøkelser benyttes aktivt for å forbedre tjenestetilbudet
- Flere kommuner med balansert målstyring hadde innført månedlig rapportering med evaluering på måloppnåelse og etterlevelse av vedtatte tiltak. Dette gir rom for løpende forbedringer.

Nedenfor følger eksempler på aktiviteter som bør inngå og synliggjøres i rapportering og årshjul. Dette er ikke ment som en oppskrift, men som en illustrasjon på hvordan elementer fra internkontrollen kan kobles på den strukturen som allerede er etablert.

Hver kommune må selv konkludere på hva som er relevant kun for administrativt nivå, og hva som er riktig detaljeringsgrad og informasjon til folkevalgte.

Det må vurderes om rapportering på internkontroll skal skje som integrert del av tjenesterapporteringen, eller om det skal være egne kapitler med "ren" internkontrollinformasjon. Eks: Skal avviksrapportering ha et eget kapittel i tertialrapporten, eller er det mest hensiktsmessig å ta dette som informasjon sammen med den andre rapporteringen for hvert tjenestemråde?

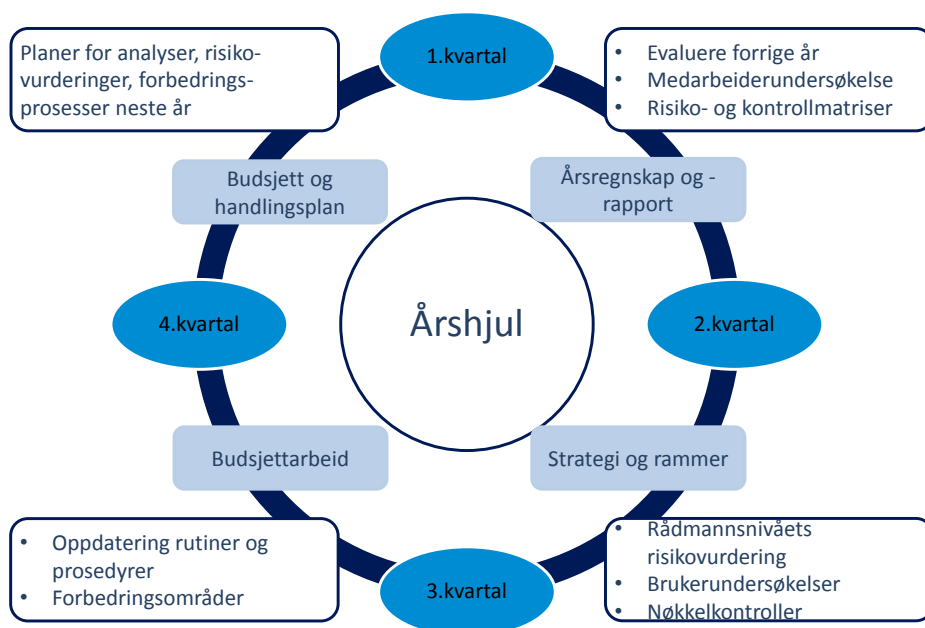
Tilråding 22

Kommunane bør i den løpande drifta av internkontrollen prioritere nok ressursar og prioritere naudsynt vedlikehald høgare. Sentralt i eit velfungerande vedlikehaldsregime er det at ansvaret for oppdatering/revideringar av til dømes risikovurderingar og dokumentasjon skjer regelmessig og i faste intervall, til dømes i eit internkontrollårshjul.

Figur 16 Månedlig- tertial og årsrapport

Månedlig	Tertial	Årlig
Siste dato hver måned Rapportering fra virksomhetsleder til administrasjonssjef	31.mars, 30.juni, 30.august Rapportering fra administrasjon til folkevalgt nivå.	31.desember Årsrapport og -regnskap
Innhold:		
Økonomi; - Status og prognose - Utbyggings-/investeringsprosjekter		
Tjenesteproduksjon/handlingsplan/satsinger; Status, måloppnåelse, prognose		
Medarbeidere; - Sykefravær, status og prognose - Medarbeidertilfredshet		
Internkontroll-momenter, se også Figur 14; - Status på oppfølging/gjennomføring av politiske vedtak - Status innmeldte og lukkede avvik - Gjennomførte kontroller og evt resultater og iverksatte tiltak - Forslag til nye tiltak eller kontroller på bakgrunn av erfaringer eller analyser. - Evt klargjøring av ansvar for oppfølging og iverksetting av tiltak.		

Figur 17 Internkontroll i årshjulet

Utfyllende detaljer

1.kvartal
Gjennomføre og følge opp medarbeiderundersøkelse
Evaluering og rapportering av internkontrollen forrige år (inn i årsrapport eller særskilt rapport)
Gjennomføre risikovurderinger og utarbeide kontrollmatriser i tråd med vedtak
2.kvartal
Gjennomføre rådmannsnivåets overordnede risikovurdering
Gjennomføre brukerundersøkelse innenfor utvalgte områder
Gjennomføre/utarbeide nøkkelkontroller ² og teste resultater
3.kvartal
Oppdatering av rutinebeskrivelser, prosedyrer mv
Tjenesteanalyse med oppmerksomhet på forbedringsområder for områder hvor det er gjennomført brukerundersøkelse.
4.kvartal
Vedtak for neste år: Særskilte analyser eller forbedringsprosesser Områder som skal risikovurderes

² En kontroll kan defineres som en nøkkelkontroll dersom det er sannsynlig at en eller flere kritiske risikoområder er omfattet, og vesentlige feil eller avvik blir avdekket eller forhindret av kontrollen/tiltaket.

Søndre Land kommune**RISIKOVURDERINGER PÅ OVERORDNET NIVÅ**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. *Rådmannens internkontroll: Orden i eget hus* (idehefte fra Kommunens Sentralforbund) Ikke vedlagt

FORSLAG TIL VEDTAK:

Rådmannens presentasjon av kommunens system for risikovurderinger, og gjennomførte risikovurderinger på overordnet nivå, tas til orientering.

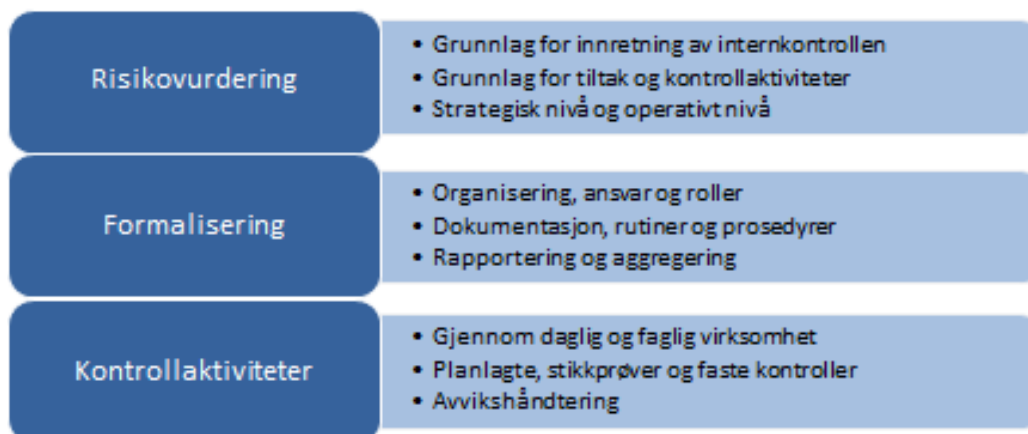
SAKSOPPLYSNINGER:

Rådmannen er invitert til å orientere om hvordan risikovurderinger er integrert i kommunens helhetlige internkontrollsystem og hvilke risikovurderinger som er gjort på overordnet nivå, dvs. rådmannsnivået.

I veiledningsmaterialet fra KS (Orden i eget hus – rådmannens internkontroll) er risikovurderinger omtalt som en av forutsetningene for internkontroll.

Nedenfor følger utdrag fra veilederen:

Forutsetninger for god internkontroll

Rådmannsnivåets overordnede risikovurdering

I tillegg til risikokartlegginger som bør gjøres innenfor tjenester og støtteprosess-er, så kan også rådmannsnivået gjennomføre en overordnet risikovurdering.

I dialog med kommuner og fylkeskommuner har KS erfart at en overordnet risikovurdering ikke er noe entydig begrep med et klart definert innhold. I dette underkapittelet vil vi derfor presentere tre varianter av hva rådmannsnivåets overordnede risikovurdering kan være:

1. Enkel risikovurdering knyttet til helhet i internkontrollen
2. Risiko for manglende måloppnåelse
3. En mer omfattende metode, både måloppnåelse og uønskede hendelser

I den grad kommunen må prioritere sin innsats vil KS sitt råd være å gjennomføre alternativ 1 ovenfor, og deretter raskest mulig starte forbedringsprosesser i tråd med resultatene av vurderingen.

Vi tror alternativ 3 passer for kommuner og fylkeskommuner som har en del grunnleggende på plass, og som er modne for å gå videre og få enda bedre grep om totaliteten og det overordnede.

En overordnet risikovurdering bør som minimum være en vurdering av helheten i internkontrollen, hvor formålet er å identifisere og vurdere risikoer som kan ha betydning for hvorvidt internkontrollen fungerer. En slik vurdering kan også innebære å identifisere og vurdere risikoer for manglende måloppnåelse, å identifisere kritiske suksessfaktorer og hva som kan påvirke disse.

Ulikheten mellom identifisering og vurdering av risiko på overordnet nivå fra tilsvarende prosess på operativt nivå er i hovedsak at den overordnede vurderingen tar utgangspunkt i hensiktene med å etablere internkontroll, mens kartlegginger på virksomhetsnivå har oppmerksomhet på risikoforebygging i arbeidsprosesser.

Alt. 1: Enkel risikovurdering av helheten i internkontrollen

En slik vurdering kan gjøres gjennom diskusjon i ledergruppa, for å avdekke og avklare prioriterte områder for forbedring. Disse spørsmålene bør belyses:

- Har vi sektorovergripende reglementer på plass? (utarbeidet, oppdatert og etterlevet)
- Fungerer delegering og rapportering godt nok?
- Er internkontrollen i tjenester og støtteprosesser risikobasert?
- Er det etablert rutiner og dokumentasjon for internkontroll i tjenesteproduksjon og støtteprosesser?

KS anbefaler bruk av skjema for å dokumentere vurderinger og konklusjoner, og for å tydeliggjøre prioriteringer og oppfølgingsansvar.

Alt 2: Risiko for manglende måloppnåelse

Risikoidentifisering og –analyse tar utgangspunkt i konkrete arbeids- prosesser, og metoden som anbefales har som formål å forebygge uønskede hendelser. Avhengig av ståsted vil enkelte hevde at risikovurderinger i større grad bør ta utgangspunkt i måloppnåelse «hva er risikoen for at vi ikke når våre mål», fremfor oppmerksomhet på feil og mangler. Risikovurderinger på tjenester og i virksomheter bør starte med arbeidsprosessene, og at man da har et forebyggende perspektiv. Samtidig ser i at det for en overordnet risikovurdering på rådmannsnivå kan være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i målene – arbeidsoppdraget – slik det fremgår av planer, vedtak og styringsdokumenter.

En overordnet risikovurdering for råd- mannsnivået kan gjøres på ulike måter, og det kan være grader av formalisering eller «mal» for arbeidet. Dette innebærer at den kan gjøres omfattende eller enkel, at den kan være dyptpløyende eller overfladisk, og derved at den kan gjen- nomføres med lite eller mye tidsbruk.

KS anbefaler uansett at det er et minimum av formalisering, blant annet referat/dokumentasjon for hva som ble diskutert, konklusjoner og oppfølgings- punkter.

- Hva er målene og arbeidsoppdraget vårt?
- Hva må vi som minimum lykkes med – kritiske suksessfaktorer – for å nå disse målene?
- Hvilke risikofaktorer finnes som kan medføre at vi ikke når målene?
 - Hvor sannsynlig er det at disse inntreffer?
 - Hva vil konsekvensene være dersom de inntreffer?
- Hva bør vi gjøre for å øke sannsynlig- heten for å redusere risiko, og derved øke sjansen for måloppnåelse?

Alt. 3: En mer omfattende metode, både måloppnåelse og uønskede hendelser

Dette er en variant som inkluderer både risiko for uønskede hendelser og manglende måloppnåelse. Modellen innebærer at man lister opp et visst antall risikoområder som favner om hele rådmannens/fylkesrådmannens oppgaveportefølje – altså en mer eller mindre detaljert kategorisering av internkontrollens virkeområde.

For hvert risikoområde vurderes ulike risikofaktorer, f.eks kompleksitet, kompetanse, fare for budsjettoverskridelser, myndighetsmisbruk, korrupsjon. Den konkrete risikovurderingen gjøres ved at man ser hvert risikoområde opp mot risikofaktorene og vurderer konsekvens (-typer) og sannsynlighet. Ved å multiplisere konsekvens og sannsynlighet får man oversikt over risiko, og derved områder hvor tiltak er nødvendig.

Søndre Land kommune**KONTROLLUTVALGETS ÅRSRAPPORT FOR 2019**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Kontrollutvalgets årsrapport for 2019

Vedlagt:

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:**INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:****Kontrollutvalgets årsrapport for 2019 tas til orientering.****SAKSOPPLYSNINGER:**

I tråd med tidligere praksis er det utarbeidet en årsrapport fra kontrollutvalget til kommunestyret om kontrollutvalgets virksomhet. En slik praksis er anbefalt som en del av kontrollutvalgets plikt til å informere kommunestyret om sitt arbeid, jf. kommunelovens § 23-5 og anbefaling i veileder fra departementet/Kontrollutvalgsboken.

Årsrapporten gir en helhetlig oversikt over kontrollutvalgets aktivitet for fjoråret, og fungerer også som dokumentasjon på kontrollutvalget etterlevelse av sine lovpålagte oppgaver.

I tråd med tidligere praksis legges saken frem med innstilling til kommunestyret. En slik praksis sikrer at saken blir fremmet for kommunestyret som egen sak.

Det er tidligere uttrykt ønske fra kontrollutvalget om at utvalgsleder gir en kort presentasjon av rapporten overfor kommunestyret ved behandlingen der dersom dette passer.

KONTROLLUTVALGET I SØNDRE LAND KOMMUNE

Årsrapport 2019

Kontrollutvalgets virksomhet

Innhold:

1. Kontrollutvalgets ansvar og oppgaver
2. Medlemmer og sekretariat
3. Aktivitet
4. Økonomi
5. Regnskapsrevisjon
6. Forvaltningsrevisjon og undersøkelser
7. Selskapskontroll
8. Oppfølging med valgt revisor / Innlandet Revisjon IKS

1. Kontrollutvalgets ansvar og oppgaver

Kommunestyret velger selv et kontrollutvalg som skal føre løpende kontroll på deres vegne.

Kontrollutvalgets oppgaver og ansvar fremgår av kommunelovens kapittel 23 med tilhørende forskrift for kontrollutvalg og revisjon.

Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
- c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
- d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
- e) vedtak som kommunestyret eller fylkestinget treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp.

Kontrollutvalgets tilsynsoppgaver løses i praksis ved å bestille tjenester fra kommunens valgte revisor innenfor områdene:

- *Regnskapsrevisjon*
- *Forvaltningsrevisjon*
- *Eierskapskontroll*

2. Medlemmer og sekretariat

Kontrollutvalget har i løpet av året bestått av følgende medlemmer og varamedlemmer:

Ut valgperioden 2015-2019:

Faste medlemmer	Felles varamannsliste:
Björg Horn (SBL), leder	1. Torgeir Søfferud (Frp)
Finn Øksne (Sp), nestleder	2. Lars Nybakke (Ap)
Gerd Margot Michaelsen (Ap), medlem	3. Wenche Bjør Sæthre (SBL)

Ny valgperiode 2019-2023:

Faste medlemmer	Felles varamannsliste:
Björg Horn (SBL), leder	1. Erik Lund (SBL)
Per Espen Eid (V), nestleder	2. Kirsten Eva Male (Ap)
Lars Arnstein Grime (Sp)	3. Ole Christian Dalby (H)
Per Briskodden (Ap)	4. Mona Bleken (H)
Eva Røise (SV)	

Sekretariat:

Forskrift om kontrollutvalg stiller krav om at sekretær for utvalget skal være uavhengig av både kommunens administrasjon og kommunens revisor. Kommunene i Gjøvik- og Hadelandsregionen (8 kommuner) har inngått felles avtale om kjøp av sekretærtjenester fra firmaet Kontrollutvalgstjenester AS v/Kjetil Solbrækken. Avtalen ble inngått etter utlyst anbudskonkurranse, jf. lov om offentlige anskaffelser. Avtalen gjelder for perioden 01.01.2017 – 31.12.2020 med mulighet for forlengelse ett + ett år.

3. Aktivitet

År	2019	2018	2017	2016	2015
Antall møter	8	8	7	8	7
Antall saker	60	65	62	69	43

4. Økonomi

Kontrollutvalget utarbeider selv forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen, jf. forskrift om kontrollutvalg § 18. Det er kommunestyret som fastsetter de økonomiske rammene for kontrollutvalgets virksomhet. Nedenfor følger oversikt over budsjett og regnskap for de siste årene:

	Konto	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Regnskap 2018	Regnskap 2017
10500	Trekkpliktige godtgjørelser	1 200	0	2 400	1 800
10801	Møtegodtgjørelse	26 472	50 000	47 016	40 259
10802	Tapt arbeidsfortjeneste	1 968	4 000	0	0
10990	Arbeidsgiveravgift	3 142	6 000	5 238	4 458
11001	Aviser/tidsskrifter/faglitteratur	3 542	9 000	4 265	6 700
11151	Bevertning møter	2582	4 000	1 940	4 425
11500	Kursutgifter	22 180	20 000	6 157	7 377
11501	Oppholdsutgifter kurs		1 000	3 207	0
11953	Lisensavtaler og dataprogrammer	1 912	1 000	1 912	1 299
12002	IKT, mediautstyr	0	0	0	0
13709	Kjøp av tjenester fra private (sekretærtjenester + evt. andre)	335 412	232 000	297 894	281 520
13750	Kjøp av tjenester fra Innlandet Revisjon IKS	626 326	831 000	766 443	532 020
14290	Momskompensasjon (utgift)	84 953	58 000	75 149	87 774
17290	Momskompensasjon (inntekt)	- 84 953	- 58 000	- 75 149	- 87 774
	Totalt	1 109 692	1 157 000	1 136 473	879 859

Kommentarer til avvik mellom budsjett og regnskap:

- Kto. 13709 Kjøp av tjenester fra private/sekretærtjenester:
Posten viser et merforbruk pga. høyere aktivitet enn budsjettet. Dette medførte flere møter, flere saker og mer saksbehandling gjennom året enn forutsatt i det opprinnelige budsjettet. Merforbruket var avtalt underveis og styrt innenfor kontrollutvalgets budsjettramme.
- Kto. 13750 Kjøp av tjenester fra Innlandet Revisjon IKS:
Det ble i 2019 benyttet/fakturert totalt 639 timer til revisjonstjenester til totalt kr. 626 326. Dette var 201 timer mindre enn budsjett/oppdragsavtale. Mindreforbruket skyldes i hovedsak besparelse innenfor regnskapsrevisjon (85 timer mindreforbruk) og mindre kjøp av forvaltningsrevisjonstjenester enn budsjettet (97 timer mindreforbruk).

5. Regnskapsrevisjon

Oppfølging av revisjonsarbeidet og tilsyn med revisors faglige arbeid:

Kontrollutvalget skal påse at regnskapene blir revidert på en betryggende måte, jf. kommunelovens § 23-2. Dette er knyttet til flere forhold:

- At revisjonen skjer i samsvar med lover, regler og god kommunal revisjonsskikk.
- At revisor oppfyller krav til uavhengighet og kvalifikasjoner.
- At revisjonen følger eventuelle avtaler inngått mellom revisor og kontrollutvalget.

Kontrollutvalget ivaretar sitt oppfølgingsansvar gjennom følgende aktiviteter:

- Revisors uavhengighetserklæring (skriftlig, årlig)
- Presentasjon av strategi og plan for revisjon av kommunens regnskaper, samt underliggende risikovurderinger (årlig)
- Presentasjon av status midtveis i revisjonsarbeidet / interimrevisjon (årlig)
- Presentasjon av revisjonsberetningen og gjennomføringen av revisjonsarbeidet (årlig)
- Fremleggelse av eventuelle brev og revisjonsrapporter til rådmannen, herunder eventuelle nummererte brev (vesentlig svikt i internkontrollen, rapportering av misligheter mv).
- Fremleggelse av resultatet av ekstern kvalitetskontroll av revisor (forbundsbasert kontroll minimum hvert femte år)

Uttalelse om årsregnskapet:

Når kontrollutvalget er blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi en uttalelse til årsregnskapet, jf. forskrift om kontrollutvalg § 7. Uttalelsen skal følge regnskapssaken til kommunestyret, via formannskapet.

Kontrollutvalget har i løpet av året avgitt uttalelse til følgende regnskaper:

- ***Årsregnskapet for Søndre Land kommune for 2018***

Til stede under behandlingen av saken i kontrollutvalget var Innlandet Revisjon IKS v/oppdragsansvarlig revisor og administrasjonen v/rådmann, økonomisjef og fagsjef for regnskap.

Som en del av gjennomgangen av årsregnskapet er følgende særattestasjon fra revisor særskilt lagt frem til orientering:

- ***Revisjon av beboerregnskap 2018***

Nummererte brev fra revisor:

Revisor skal rapportere skriftlig til kontrollutvalget dersom de blir kjent med økonomiske misligheter, vesentlig svikt i internkontrollen mv. Det er i løpet av året ikke mottatt nummerert brev fra revisor.

Oppfølging av kommunestyrets merknader:

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til årsregnskapet er blitt fulgt opp (forskriftens § 8).

Det foreligger ingen merknader fra kommunestyret til oppfølging.

6. Forvaltningsrevisjon og undersøkelser

Lovpålagte oppgaver:

- Det skal utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon, minimum en gang i valgperioden (første året i valgperioden). Planen skal vedtas av kommunestyret.
- Kontrollutvalget skal påse at kommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon.
- Kontrollutvalget skal avgi rapport til kommunestyret om hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomført og resultatet av disse.
- Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om hvordan kommunestyrets merknader til rapporter om forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker, som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Plan for forvaltningsrevisjon:

Kontrollutvalget har laget en plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016-2019. Planen ble behandlet/vedtatt i kommunestyret 11. desember 2016. Planen er basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på ulike sektorer.

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å foreta undersøkelser og eventuelt igangsette kontroller på andre områder enn de som er nevnt i planen, dersom det oppstår behov for dette i planperioden.

Kontrollutvalgets aktiviteter gjennom året:

a) Forvaltningsrevisjonsprosjekter/-rapporter:

- Slutførte revisjonsprosjekter i løpet av året:
 - **Forsvarlig utredning av sak om eierstrategi – Horisont Miljøpark IKS** (sluttbehandlet i kommunestyret)
 -
- Bestilte, ikke slutførte revisjonsprosjekter (sluttføres neste år):
 - Ingen

b) Mindre undersøkelser, foranalyser, orienteringer mv.:

Saker gjennom året:

- Legetjenesten i Søndre Land kommune – kommuneoverlegens rolle og oppgaver (orientering og dialog med kommuneoverlegen)
- Styring, ledelse og kontroll med legetjenesten i Søndre Land (orientering v/kommunalsjef Helse og omsorg)
- Styring og kontroll med byggeprosjektet Hovlitunet (orientering v/rådmannen)
- Kommunens arbeid med næringsutvikling (orientering v/næringsrådgiver)
- Forbrukerrådets kommunetest 2019
- Oppfølging av råd om etablering av tipsmottak
- Varslingsrutiner i Søndre Land kommune
- Tertialrapport 1. tertial 2019 – Søndre Land kommune
- Kommunebarometeret 2019
- Effektivitet i kommunale tjenester (rapport fra teknisk beregningsutvalg)
- Retningslinjer for bruk av sosiale medier

c) Henvendelser til kontrollutvalget fra andre:

Kontrollutvalget er åpent for å motta henvendelser/tips fra utenforstående om forhold man mener bør undersøkes nærmere i kommunen. Kontrollutvalget har i løpet av året behandlet følgende sak med bakgrunn i henvendelse fra andre:

- **Varsel til kontrollutvalget om kritikkverdige forhold** (saken ble fulgt opp overfor rådmannen – saken fulgt opp i varslingsgruppe)
- **Henvendelse til kontrollutvalget om habilitet og roller – næringsrådgiver** (saken fulgt opp ved å engasjere Innlandet Revisjon IKS til å foreta en gjennomgang)

Oversikt over revisjonsrapporter de siste årene og oppfølgingen av disse:

År	Tema / område	Oppfølging / kommentar
2019	Revisjonsrapport: Habilitet for politikere som også er ansatt i kommunen	Sluttbehandlet i kommunestyret. Den konkrete saken/forholdet som ble undersøkt avdekket ikke brudd på habilitetsbestemmelsene.
2019	Revisjonsrapport: Forsvarlig utredning av sak om eierstrategi – Horisont Miljøpark IKS	Sluttbehandlet i kommunestyret. Rapporten konkluderte med at saken i hovedsak var forsvarlig utredet før saken ble lagt frem til politisk behandling.
2018	Revisjonsrapport: Tidlig innsats i grunnskolen (sluttbehandlet i kommunestyret)	Rapporten konkluderte med at kommunen har mye på plass, men at det mangler et tilstrekkelig kvalitetssystem innenfor opplæringsområdet, slik lovverket krever.
2017	(ingen)	
2016	Revisjonsnotat: Utgifter til administrasjon, styring og kontroll i Søndre Land kommune	Lagt frem for kommunestyret til orientering.
2015	Revisjonsnotat: Vurdering av spørsmål om habilitet og protokollering (sluttbehandlet i kommunestyret)	En mindre undersøkelse av to konkrete juridiske spørsmål. Saken er avsluttet.
2015	Revisjonsrapport: Rådmannens iverksetting av pålegg om påkobling til kommunalt vann (sluttbehandlet i kommunestyret)	Gjennomgangen avdekket ingen brudd på regelverk eller god forvaltningsskikk mv. Saken er avsluttet.
2015	Overholdelse av lov om offentlige anskaffelser (sluttbehandlet i kommunestyret)	Oppfølging av revisjonsrapport fra 2012. Rapporten viser fortsatt forbedringspotensial. Foreslått ytterligere oppfølging i 2016/2017.
2014	(ingen)	Flere forundersøkelser ble gjennomført. Bestilt oppfølging av revisjonsprosjekt fra 2012 rettet mot etterlevelse av lov om offentlige anskaffelser (avsluttes 2015)

7. Selskapskontroll

Lovpålagte oppgaver:

- Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper.
- Det skal utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon, minimum en gang i valgperioden (første året i valgperioden). Planen skal vedtas av kommunestyret.
- Selskapskontrollens obligatoriske del går primært ut på å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontroll kan også omfatte forvaltningsrevisjon i selskapet

Plan for selskapskontroll:

Kontrollutvalget har laget en plan for selskapskontroll for perioden 2016-2019. Planen ble vedtatt av kommunestyret 11. desember 2016. Planen er basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for kontroll med kommunens styring med selskaper (eierskapskontroll), eller med forvaltningen i kommunalt eide selskaper. Følgende selskaper/områder er prioritert i planen:

- *Eierstyring i Søndre Land kommune*
- *Horisont Miljøpark IKS (tidligere GLT-Avfall IKS)*
- *Gjøvik Krisesenter IKS*
- *Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS*

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å foreta undersøkelser og eventuelt igangsette kontroller på andre områder enn de som er nevnt i planen, dersom det oppstår behov for dette i planperioden.

Kontrollutvalgets aktiviteter gjennom året:

- **Selskapskontroll: Horisont Miljøpark IKS:**
Med bakgrunn i forundersøkelse høsten 2018 ble det i 2019 gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt der en rekke spørsmål ble besvart. Innlandet Revisjon IKS gjennomførte revisjonen på vegne av kontrollutvalgene.

Oversikt over kontroller de siste årene og oppfølgingen av disse:

År	Tema / selskap	Oppfølging / kommentar
2019	Revisjonsrapport: Horisont Miljøpark IKS	Revisjonsrapporten ble behandlet i kommunestyrene i alle de fem samarbeidskommunene høsten 2019. Flere forhold ble påpekt.
2018	Horisont Miljøpark IKS – forundersøkelse, orientering og fellesmøte	Forundersøkelse gjennomført. Revisjonsprosjekt besluttet gjennomført i 2019. Alle kontrollutvalgene i de fem eierkommunene stod bak bestillingen.
2017	Gjøvik Krisesenter IKS	Forundersøkelse og dialog med selskapet ble gjennomført av kontrollutvalget i Gjøvik kommune på vegne av kontrollutvalgene i de fem eierkommunene i Gjøvikregionen.
2016	(ingen)	
2015	Revisjonsrapport: Etterlevelse av felles eierskapspolitikk i	Rapporten konkluderte med at eierskapspolitikken ikke er fullt ut implementert. Ordfører og rådmann ble bedt om å følge opp rapportens anbefalinger.

	Gjøvikregionen (sluttbehandlet i kommunestyret)	Rapporten ble fulgt opp i 2017 gjennom en felles oppfølgingskontroll i regi av de fem kontrollutvalgene i regionen.
2014	(ingen)	Etablert samarbeid mellom kontrollutvalgene i Gjøvikregionen og bestilt evaluering av felles eierskapspolitikk i regionen i løpet av året.
2013	(ingen)	Selskapskontroll ble ikke prioritert.
2012	(ingen)	Ikke prioritert konkrete kontroller. Gjennomført kartlegging og risikovurdering som ledd i utarbeidelse av ny plan for selskapskontroll 2012-2015.
2011	Sølv AS	Kontrollutvalget gjennomførte et bedriftsbesøk og fikk en orientering av daglig leder.

8. Oppfølging av valgt revisor/Innlandet Revisjon IKS

Kommunen ivaretar sine lovpålagte revisjonstjenester ved deltakelse i selskapet Innlandet Revisjon IKS, jf. vedtak i kommunestyret. Innlandet Revisjon IKS yter eierkommunene revisjon i egenregi til selvkost.

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å inngå avtale mellom oppdragsgiver og selskapet. Avtalen (kalt oppdragsavtale) regulerer omfang, pris og kvalitet og rulleres årlig. Avtalen tydeliggjør kontrollutvalgets bestillerfunksjon.

Kontrollutvalget og Innlandet Revisjon IKS har felles mål at revisjonstjenestene skal være til konkurransedyktig pris og kvalitet. Innlandet Revisjon IKS har en uttalt strategi å være kundeorientert. Kontrollutvalget er bevisst disse målsettingene i sin oppfølging og dialog med selskapet.

Pris følges opp gjennom krav til årlig sammenligning ("benchmarking") av kostnadene til revisjon mot andre kommuner. Slik sammenligning er foretatt i løpet året og viser at kostnadene til regnskapsrevisjon ligger omtrent på "snittet" sammenlignet med kommuner på samme størrelse. Sammenligningen er presentert for kontrollutvalget.

Kvalitet på revisjonstjenestene følges primært opp gjennom de enkelte tjenesteleveransene (regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll).

I tillegg følges opp:

- At kravene til uavhengighet og objektivitet er oppfylt, herunder at revisor ikke har tatt på seg rådgivningsoppdrag eller andre tjenester for kommunen, som kan reise tvil om dette. Det påses at det alle oppdragsansvarlige revisorer årlig avgir en uavhengighetserklæring til kontrollutvalget.
- At det blir rapporter om resultat fra ekstern kvalitetskontroll (i regi av NKRF)

Hov, 9. mars 2020.

Björg Horn, leder av kontrollutvalget

Søndre Land kommune

METODE OG OPPLEGG FOR UTARBEIDELSE AV PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON 2020-2023

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	17.02.2020 – utsatt 09.03.2020	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Kontrollutvalgsboken kap. 6 (veileder fra Departementet, 2. utgave 2015)
2. Veileder i risiko- og vesentlighetsvurderinger (Norges Kommunerevisorforbund, desember 2019)

Vedlegg:

Vedlegg 1
Ikke vedlagt

FORSLAG TIL VEDTAK:

1. Kontrollutvalgets oppgave med å lage en plan for forvaltningsrevisjon tas til orientering, herunder at planen skal vedtas av kommunestyret i løpet av 2020.
2. Kontrollutvalget vil basere planen på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.
3. Risiko- og vesentlighetsvurderingen (grunnlaget for planen) gjennomføres som en prosess, forankret i kontrollutvalget, gjennom 1. halvår 2020. Prosessen gjennomføres i følgende hovedtrinn:
 - a) Informasjonsinnhenting og risikovurdering
 - b) Prioritering – vurdering av vesentlighet
 - c) Utarbeidelse av plan
4. Informasjonsinnhenting og vurdering av risiko for kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper gjøres primært gjennom bruk av følgende kilder/informasjonskanaler:
 - a) Informasjon fra kommunen – skriftlig og muntlig (kommunens virksomhet)
 - b) Informasjon fra selskapet – skriftlig og muntlig (virksomhet i selskaper)
 - c) Informasjon fra eksterne offentlige kilder
 - d) Kontrollutvalgets, sekretariatets og revisors kunnskap om virksomheten

5. Prosessen følges opp slik:

a) Rådmannen inviteres til presentere:

- Kommunens administrative organisering.
- Kommunens overordnede system for internkontroll, herunder kommunens system for risikovurdering og avvikshåndtering.
- Gjennomførte risikovurderinger av kommunens virksomhet på overordnet nivå.
- Oversikt over kommunens deltakelse i interkommunale samarbeid og vurdering av risiko i tilknytning til disse.
- Oversikt over kommunens eierskap i selskaper og vurdering av risiko i tilknytning til disse.

b) Revisor engasjeres i prosessen slik:

- Bidra med innspill til aktuelle tema for nærmere analyse – basert på revisors kunnskap.
- Gjennomføring av foranalyser på utvalgte områder etter bestilling fra kontrollutvalget.

c) Sekretær bes om å kartlegge aktuelle skriftlige informasjonskilder (fra kommunen og eksterne offentlige kilder) og vurdere hvordan disse på en effektiv måte kan benyttes i arbeidet med planen.

SAKSOPPLYSNINGER:

Bakgrunn:

Denne saken er starten på en prosess der målet er å lage en plan for forvaltningsrevisjon som skal legges frem for kommunestyret til sluttbehandling.

Kommuneloven pålegger kontrollutvalget å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Planen skal sikre at det gjennomføres forvaltningsrevisjon regelmessig i alle kommuner, i et omfang som er i samsvar med kommunens størrelse, kompleksitet og risiko. Planen skal både dekke den virksomheten som skjer i kommunen selv og den virksomheten som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i.

For å sikre nyttig og målrettet forvaltningsrevisjon skal planen baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering for å finne ut på hvilke områder det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Vurderingen skal altså bidra til god og nyttig forvaltningsrevisjon av kommunenes virksomhet.

Oppgaven er forankret i kommunelovens § 23-3:

§ 23-3. Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen

er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Som det fremgår av kommunelovens § 23-3 annet ledd så skal det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurderinger i både «*kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper*». Når det gjelder kommunens selskaper har kontrollutvalget innsynsrett, jf. kommunelovens § 23-6:

§ 23-6. Innsyn og undersøkelser i selskaper o.l.

Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll, fra

- a) interkommunale selskaper etter IKS-loven
- b) interkommunale politiske råd
- c) kommunale oppgavefellesskap
- d) aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Opplysningene etter første ledd kan kreves fra virksomhetens daglige leder, styret og den valgte revisoren for selskapet.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Kommunestyret og fylkestinget kan fastsette regler om kontrollutvalgets kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper som er nevnt i første ledd, og om hvilke dokumenter mv. som skal sendes til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være til stede i disse møtene.

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

Hvordan gjennomføre en «risiko- og vesentlighetsvurdering»:

Selve lovteksten gir ingen konkrete føringer på hva en slik risiko- og vesentlighetsvurdering er, eller hvordan den skal gjennomføres, bortsett fra at hensikten er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon gir heller ikke nærmere føringer. I lovforarbeidene framgår det at risiko- og vesentlighetsvurderinger innebærer å vurdere på hvilke områder av kommunens virksomhet eller i hvilke selskaper det er risiko for vesentlige avvik, og hvor alvorlige konsekvenser disse avvikene vil kunne få. Det framgår videre at risiko- og vesentlighetsvurderingen er grunnlaget for å vurdere temaer, antall forvaltningsrevisjoner og når de skal utføres.

Det er kontrollutvalget sitt ansvar å sørge for at det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurderinger, men verken kommuneloven eller forskrift om kontrollutvalg og revisjon

sier noe om hvem som kan utføre risiko- og vesentlighetsvurderingen. Kontrollutvalget må da stå fritt med hensyn til hvem som skal utføre vurderingen. Det kan være kontrollutvalgets sekretariat, kommunens revisor eller andre.

Norges Kommunerevisorforbund har utgitt en egen veileder som støtte i det praktiske arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderinger (2. utgave, desember 2019). Dette saksfremlegget er i stor grad basert på tilnærmingen i denne veilederen.

Anbefalinger, jf. Kontrollutvalgsboken (veileder fra Departementet):

Departementets veileder (Kontrollutvalgsboken) har et eget kapittel om planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (kapittel 6). Dette følger vedlagt saken i sin helhet. Kapittelet avsluttes med følgende anbefalinger:

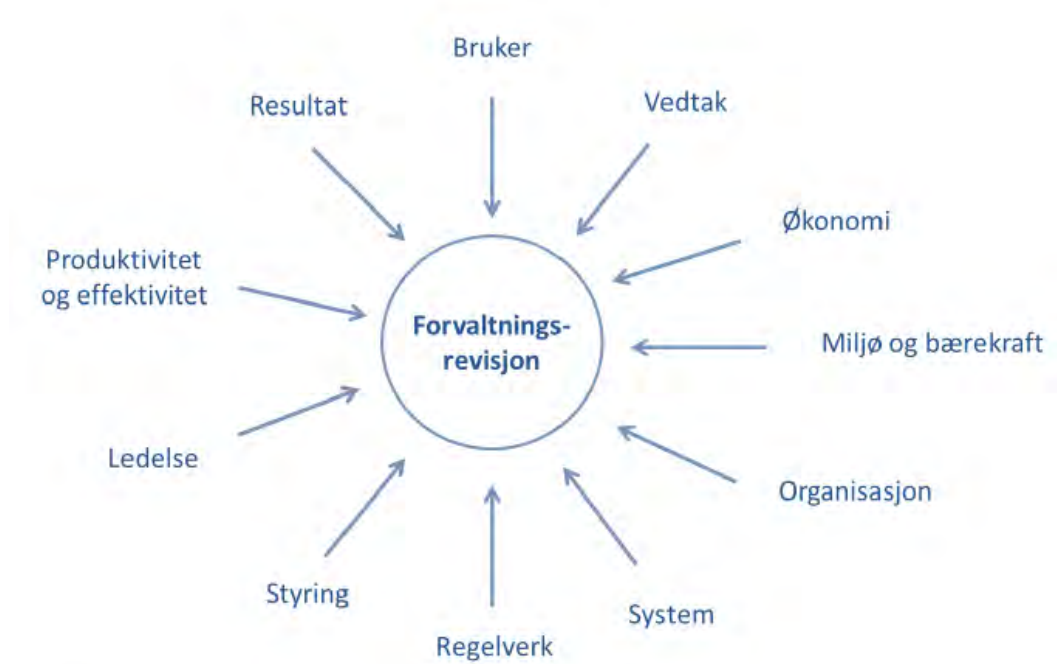
- Det er viktig at kontrollutvalget setter av tid og ressurser til den overordnede analysen og planarbeidet. Dette er kanskje et av de viktigste prosjektene kontrollutvalget gjennomfører i løpet av en valgperiode. Kontrollutvalget vil på denne måten bli godt kjent med kommunens virksomhet tidlig i perioden.
- Kontrollutvalget må velge en prosess for å utarbeide en overordnet analyse som kan gi utvalget tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide gode planer.
- Bred involvering i arbeidet med en overordnet analyse gir god forankring av planene og et godt grunnlag for den videre gjennomføringen av prosjektene.
- Kontrollutvalget og kommunestyret må ta stilling til hvor lange planperiodene skal være, og hvordan eventuell omprioritering og rulling av planene bør foregå.
- Gjør planene godt kjent i kommunen, både i kommunestyret og i administrasjonen.

Detaljeringsnivå og perspektiver:

Med utgangspunkt i kommuneloven § 1-1 kan kommunens virksomhet fra et overordnet perspektiv deles inn i følgende sju kategorier:

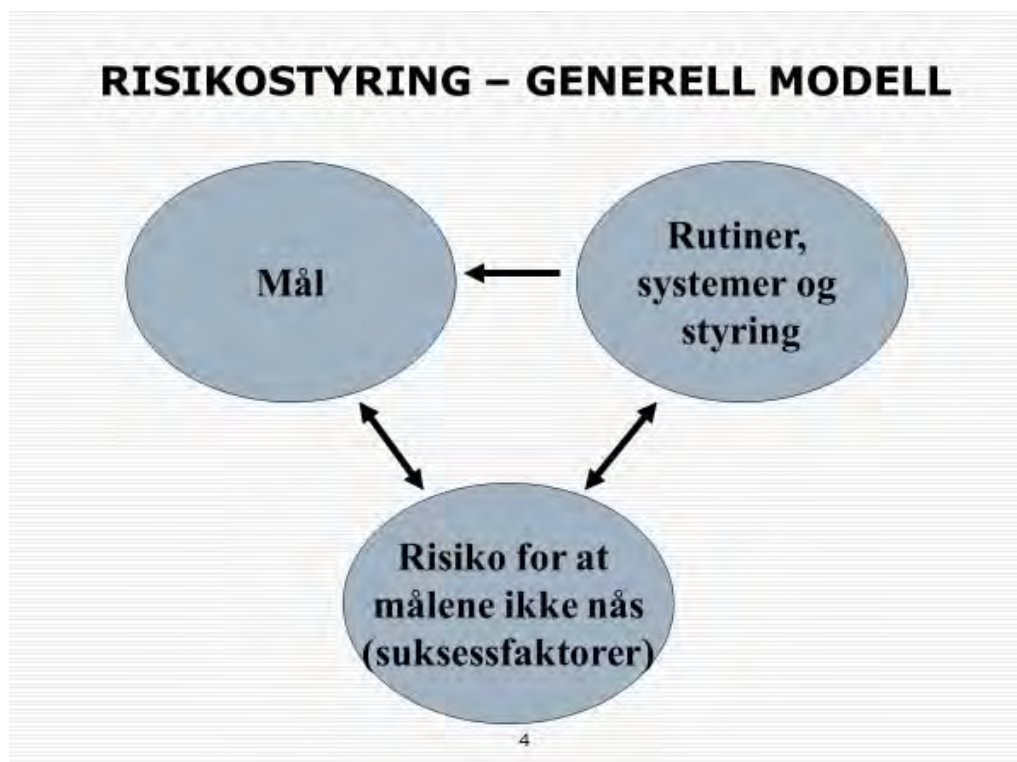
- legge til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre
- yte tjenester til beste for innbyggerne
- drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne
- utøve offentlig myndighet
- være effektive
- være tillitsskapende
- være bærekraftige

I praksis vil det være naturlig å detaljere dette mer. Nedenfor følger en illustrasjon (fra veileder i forvaltningsrevisjon, NKRF):

Figur 7: Ulike perspektiver i forvaltningsrevisjon

Teoretisk modell:

Modellen illustrerer at det er en sammenheng mellom en virksomhets mål, risikoene som foreligger for at målene ikke nås, og de styrings- og kontrolltiltak som er etablert for å sikre at målene blir nådd.

Enhver virksomhet har mål for sin virksomhet. God virksomhetsstyring tilsier at det bør iverksettes styrings- og kontrolltiltak for å sikre at virksomheten når sine mål. Samtidig vil det i alle virksomheter kunne inntreffe hendelser som kan hindre virksomhetens måloppnåelse. Slike hendelser representerer risiko. Det er viktig å identifisere og vurdere betydningen av ulike typer risiko, og det bør iverksettes tilpassede styrings- og kontrolltiltak for å håndtere de risikofaktorene som foreligger. Hensikten med tiltakene er at de skal ha en risikoreduserende effekt.

I risikovurderingen skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser det kan få, dersom den enkelte risikofaktor inntreffer, og sannsynligheten for at det vil skje. Når man har identifisert og vurdert de ulike risikofaktorene, og kjenner hvilke risikoreduserende styrings- og kontrolltiltak som er iverksatt, må det foretas en vurdering av hvor vesentlig de ulike risikofaktorene er i forhold til virksomhetens målsettinger.

De områdene som ”scorer” høyt mht. sannsynlighet for svikt i måloppnåelsen og samtidig har store konsekvenser dersom det oppstår feil, prioriteres for nærmere kontroll/revisjon. Dette kan illustreres slik:

Kontrollutvalgets prioritering

K o n s e k v e n s	Stor	Stor konsekvens – liten sannsynlighet	Stor konsekvens – stor sannsynlighet
	Liten	Liten konsekvens – liten sannsynlighet	Liten konsekvens – stor sannsynlighet
		Liten	Stor
		Sannsynlighet	

9

Forslag til praktisk gjennomføring - metode og omfang:

En risiko- og vesentlighetsvurdering kan gjennomføres på ulike måter, med ulik detaljeringsgrad og ressursbruk.

Erfaringer viser at det er en ressurskrevende prosess å gjennomføre en helhetlig risiko- og vesentlighetsvurdering dersom denne skal involvere alle deler av kommunen på en grundig måte. En slik omfattende prosess er det ikke rom for innenfor kontrollutvalgets budsjett, og man må finne enklere metoder for å plukke ut områder/tema man ønsker å se nærmere på.

En måte å gjøre det på er å basere seg på lett tilgjengelig informasjon om kommunen spesielt og om kommunesektoren generelt, med fokus på utfordringer/problemområder og risiko. Dette, sammen med tidligere erfaringer, vil erfaringsmessig gi et tilfredsstillende grunnlag for å peke ut områder som er egnet for en forvaltningsrevisjon. Eventuelt kan man utvide kartleggingen innenfor utvalgte områder ved å gjennomføre en mer dyptgående foranalyse med hjelp fra revisjonen.

En slik tilnærming er lite ressurskrevende, men innebærer selvsagt noe risiko for å overse områder/problemstillinger man ville ha avdekket dersom man foretok en mer systematisk og grundig gjennomgang av hele kommunen.

Utvalgssekretærens erfaringer fra lignende prosesser tidligere tilsier at det ikke foreligger høy risiko for at vesentlige områder blir oversett, og at metoden/tilnærmingen gir en god kost-nytte. Tar man videre hensyn til at kontrollutvalget kun har ressurser til å gjennomføre et fåtall revisjonsprosjekter i året, vil det være et spørsmål om hvor mye ressurser man skal legge ned i planleggingsfasen for å finne prosjekter med akseptabel nytteverdi.

Kriterier for valg av tema/områder:

Hovedprinsippet er å prioritere med bakgrunn i risiko- og vesentlighetsvurderinger. Nedenfor er listet opp flere forhold som i praksis også kan påvirke prioriteringene i større eller mindre grad:

- Politisk aktualitet og interesse.
- Prosjektets potensielle bidrag til å skape forbedringer i forvaltningen.
- Administrasjonens ønsker.
- Gjennomførbarhet (praktisk og økonomisk).
- Samordning med eksterne tilsynsmyndigheter og interne (administrative) evalueringer/prosesser.
- Revisjonens kapasitet og kompetanse.

Forslag til fremdriftsplan

Et rimelig mål er å gjennomføre en prosess i løpet av 1. halvår 2020, og at kontrollutvalgets plan legges frem for kommunestyret i høsten 2020. Dette gir følgende fremdriftsplan:

- Møter jan/feb: Drøfting av metode og nivå for gjennomføring av overordnet analyse. Fokus på risikostyring. Oversikt over kommunen (organisering, tjenesteområder mv). "Brainstorming" og valg av tema/områder for nærmere kartlegging. Invitasjoner av adm. til møtet i februar. Evt. bestillinger av forundersøkelser fra revisor.
- Møte mars: Store deler av møtet avsettes til diskusjoner omkring risikovurderinger. Evt. presentasjoner fra revisor (foranalyser). "Brainstorming" fortsetter.
- Møte april: Presentasjon av forundersøkelser. Grov prioritering. Evt. bestilling av nye foranalyser fra revisor eller be om nye/flere orienteringer fra administrasjonen.
- Møte mai/juni: Avsluttende diskusjon i kontrollutvalget. Endelige prioriteringer. Evt. bestilling av ytterligere foranalyser fra revisor.
- Møte aug/sept: Fremleggelse og behandling av plan i kontrollutvalget. Oversending til kommunestyret til sluttbehandling.

6.

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

To av kontrollutvalgets viktigste oppgaver er å sørge for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon og at det føres kontroll med kommunens eierinteresser i selskaper.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser.

For å sikre at kommunestyret velger ut de mest relevante prosjektene, skal kontrollutvalget utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er i utgangspunktet uavhengige av hverandre, men det kan være en fordel å samordne planarbeidet.

For å utarbeide gode planer som får fram hvilke områder i kommunen som bør kontrolleres, må det gjennomføres en overordnet analyse av kommunens virksomhet. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke områder det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke. Det er viktig at kontrollutvalget er aktivt involvert i prosessen, ikke minst når det gjelder

vurdering og prioritering av prosjektene som skal gjennomføres i planperioden.

Den overordnede analysen og arbeidet med å utarbeide planer er viktig for at kontrollutvalget skal bli kjent med kommunens virksomhetsområder og eierinteresser. Arbeidet er med på å gi kontrollutvalgsmedlemmene det kunnskapsgrunnlaget de trenger for å ivareta kontrollansvaret sitt. Planene skal legges fram for kommunestyret. De gir dermed også kommunestyremedlemmene viktig informasjon om, og oversikt over, kommunens virksomhet og kontrollutvalgets arbeid. I tillegg kan den overordnede analysen være et nyttig bidrag til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll. Det er derfor viktig at denne prosessen blir vektlagt i kontrollutvalget, og at den blir presentert og gjort synlig både for kommunestyret og administrasjonen.

Overordnet analyse

Hensikten med den overordnede analysen er å framskaffe relevant informasjon om kommunens virksomhetsområder og eierinteresser, slik at det er mulig for kontrollutvalget å prioritere arbeidet med forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. I regelverket er det ikke satt krav til hvem som kan gjennomføre den overordnede analysen.

Hva er risiko og vesentlighet?

Det er ingen konkrete krav til hvordan den overordnede analysen skal gjennomføres, utover at den skal baseres på en vurdering av risiko og vesentlighet. Med risiko menes i denne sammenheng faren for at det kan forekomme avvik fra for eksempel regelverk, mål, vedtak og andre føringer som kommunen har satt for virksomheten. Risiko må vurderes innenfor alle kommunens tjenesteområder. Formålet med analysen vil derfor være å avdekke mangler og svakheter som fører til avvik innenfor kommunens virksomhetsområder.

Risikovurderinger - selskapskontroll

I forbindelse med plan for selskapskontroll er det viktig å vurdere risiko knyttet til både kommunens overordnede eierstyring, og risikoer knyttet til ulike selskaper kommunen har eierskap i. Når det gjelder den overordnede eierstyringen, vil det være naturlig å få oversikt over om kommunen har vedtatt en eierstrategi og eventuell risiko for at den ikke etterleves. Når det gjelder risiko knyttet til enkelte selskaper, kan følgende forhold være relevante:

- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med kommunestyrets mål for selskapet
- risiko for at den som forvalter kommunens eierinteresser i selskapet ikke gjør dette i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger
- risiko for at selskapet ikke driver i tråd med lover og regler
- risiko for at selskapet ikke drives på en økonomisk forsvarlig måte

For å kunne prioritere mellom områder i kommunen hvor det identifiseres risiko for avvik, må kontrollutvalget vurdere hvilke områder som er mest vesentlige. Det finnes ingen objektiv størrelse å vurdere vesentlighet opp mot. Kontrollutvalget må derfor skjønnsmessig vurdere de ulike områdene opp mot hverandre, og avgjøre hvilke områder de mener det er mest vesentlig å undersøke. Prioriteringene danner grunnlag for å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll.

Informasjonsinnhenting og involvering - vurdering av risiko

For å få informasjon om risikoområder i kommunen, kan analysen baseres på informasjon fra en rekke kilder. Det skilles mellom tre hovedkilder for informasjon som kan benyttes for å kartlegge og identifisere risiko knyttet til kommunens tjenesteområder og eierinteresser:

- skriftlig og muntlig informasjon fra kommunen
- informasjon fra eksterne offentlige kilder

- kontrollutvalgets, sekretariatets og revisors kunnskap om virksomheten

Det er viktig å sikre bred involvering i innhenting av informasjon fra kommunen. Dette vil bidra til trygghet både for at alle relevante områder i kommunen og kommunens selskaper er dekket, og for at planene blir forankret i politisk og administrativ ledelse. De folkevalgte har en egen kontaktflate mot innbyggerne og kommunens administrasjon, og har ofte god oversikt over temaer som kan være aktuelle i analysen. For å få nytte av denne kunnskapen kan det være en fordel å sikre at ulike politiske partier får komme med innspill til analysen. Ordfører, gruppeledere og/eller utvalgsledere kan være naturlige personer å involvere i prosessen.

Det er også viktig å involvere administrasjonen, som vanligvis har den mest inngående kunnskapen om kommunens virksomhet. For å få et mest mulig helhetlig bilde er det en fordel å involvere representanter fra ulike virksomhetsområder i kommunen. For eksempel kan lederne for ulike tjenesteområder involveres. Når administrasjonen involveres, er det viktig å vektlegge at denne prosessen også vil være nyttig for administrasjonen. Målsettingen er å avdekke forbedringsområder, slik at kommunen kan nå de mål som er satt. Informasjonen som framkommer kan gi nyttige innspill til administrasjonssjefens arbeid med internkontroll.

«Det vert noko mystisk for administrasjonssjefen kva som er bakgrunnen for val av område for forvaltningsrevisjon. Gode analysar og innsikt i korleis vurderingane er gjort, kan lette dette.»
(Administrasjonssjef, Bygland)

Ulike verktøy kan benyttes for å få innspill og informasjon fra de folkevalgte og administrasjonen. Dette kan omfatte intervjuer, spørreundersøkelser og ulike former for møter. I tillegg vil det være naturlig at en benytter skriftlig dokumentasjon fra kommunen, slik som årsmeldinger, kommunale planer og evalueringer, som grunnlag i den overordnede analysen.

Informasjon fra eksterne offentlige kilder kan være et nyttig supplement til informasjonen som innhentes fra kommunen. Særlig gjelder dette rapporter etter statlig tilsyn og informasjon i offentlige databaser. Det vil være en fordel å skaffe seg en oversikt over gjennomførte tilsyn i kommunen, både for å avdekke eventuelle risikoområder, og for å koordinere kontrollutvalgets arbeid med det statlige tilsynsarbeidet (se kapittel 10 om statlige tilsyn). Tilsynsrapporter legges ut på nettsiden til fylkesmannen. Blant de offentlige databasene er Statistisk sentralbyrås KOSTRA-database en viktig kilde til informasjon. Denne databasen gir oversikt over

en rekke nøkkeltall fra den enkelte kommune. Andre relevante databaser er blant annet:

- Kommunebarometeret (Avisen Kommunal Rapport)
- Produksjonsindeks (KMD)
- Frie inntekter (KMD)
- Tjenestebehov (KMD)
- Utdanningsspeilet (Utdanningsdirektoratet, barnehager, grunnskole og VGS)
- Innbyggerundersøkelsen (Direktoratet for forvaltning og IKT)
- Statistikk, analyser og rapporter for de kommunale omsorgstjenestene (Helsedirektoratet)

En viktig informasjonskilde i analysearbeidet er kontrollutvalget selv. Det er derfor en fordel at kontrollutvalget selv er aktivt i analysearbeidet. Kontrollutvalgsmedlemmene sitter på viktig kunnskap om kommunen med bakgrunn i sitt politiske engasjement og arbeidet i utvalget. Også revisjonen og sekretariatet vil ha erfaringer fra gjennomførte revisjoner, kontroller og behandlede saker som kan være viktige informasjonskilder.

Mange kontrollutvalg har god erfaring med å benytte ulike former for seminarer og arbeidsmøter i analysearbeidet. Slike prosesser er ofte basert på innsamlet informasjon som, sammen med kontrollutvalgets egne erfaringer, danner grunnlag for å vurdere kommunens ulike tjenesteområder og eierstyring. Det er en fordel om det blir lagt til rette for en god prosess som sikrer at alle kontrollutvalgsmedlemmene deltar og får uttrykt sin mening. Uavhengig av metode er det viktig at kontrollutvalget involveres og at analysen er forankret i kontrollutvalget.

SWOT analyse

SWOT-analyse er et effektivt verktøy for å få en rask oversikt over indre og ytre styrker og svakheter til den kommunale virksomheten. De fire bokstavene «SWOT» representerer Strengths (styrker), Weaknesses (svakheter), Opportunities (muligheter) og Threats (trusler). SWOT-analyse kan være et godt utgangspunkt for å diskutere og identifisere områder for forbedring.

Interne		Eksterne	
Sterke sider	Svake sider	Muligheter	Farer

Kontrollutvalget kan også legge til rette for at innbyggerne i kommunen får gi innspill til planarbeidet gjennom en idédugnad. Kommunens størrelse vil naturlig nok sette grenser for hvordan en kan organisere en idédugnad. I mindre kommuner er det for eksempel mulig å organisere folkemøter, der innbyggerne kan møte og

gi innspill til gode temaer og prosjekter. I større kommuner vil det kanskje være mer hensiktsmessig å gi innbyggerne mulighet til å komme med innspill via e-post eller andre elektroniske løsninger før planarbeidet starter opp, og bruke disse innspillene videre i analysen.

En idédugnad gir kommunen anledning til å få fram innbyggernes egne erfaringer med kommunens tjenester, og kan skape engasjement i kommunen for risikoanalysen og kontrollutvalgets arbeid. Idédugnader bør kombineres med andre informasjonskilder, ettersom det ikke er sikkert at innspillene fra innbyggerne blir tilstrekkelig relevante og dekkende for kommunens ansvarsområder.

Folkemøte

I Lærdal kommune gjennomførte kontrollutvalget en idédugnad med tema «Korleis vil DU gjera Lærdal kommune betre?». Alle interesserte ble invitert til å komme til kommunens kultursal og komme med innspill, ideer og tema til gode prosjekter for kontrollutvalget. Møtet ble annonsert på lokal nettavis, i lokalavisen og rundskriv som ble sendt til alle husstander. Mellom 70 og 80 personer stilte på møtet, og det kom mange innspill. Det ble skrevet et offentlig referat fra møtet. Hvert innspill ble behandlet og vurdert i forbindelse med utarbeidelsen av den endelige planen.

Når all informasjon er samlet inn, må den analyseres. Risikoanalysen tar utgangspunkt i de forholdene som framkommer i informasjonsinnhenting, der det blant annet blir lagt vekt på måloppnåelse, regeletterlevelse og gjennomføring av vedtak.

Når en vurderer hva som utgjør en høy eller lav risiko, vil det være til hjelp å ha fastlagt håndterbare kriterier å måle risikoene opp mot. En kan derfor forhåndsdefinere hva som utgjør vesentlige avvik, og eventuelt visualisere disse vurderingene ved hjelp av fargekoding.

	Måloppnåelse	Regelverk	Politiske vedtak
Lav risiko	Avvik fra underordnede mål hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.	Ikke aktuelt. Manglende regeletterlevelse vil alltid ha middels eller høy risiko.	Avvik fra politisk vedtak hvor konsekvensene av manglende måloppnåelse blir vurdert som små.
Middels risiko	Avvik fra mål som kan medføre konsekvenser for kommunens økonomi eller omdømme, men som ikke påvirker liv eller helse. Gjelder også mål som er under gjennomføring.	Mindre avvik fra lovparagraf eller forskrift.	Avvik fra vedtak som kan medføre konsekvenser for kommunens strategi, planer og økonomi.
Høy risiko	Avvik fra viktige mål. Kan ha vesentlige konsekvenser for kommunens økonomi, omdømme eller liv og helse.	Klart lovbrudd som kan medføre vesentlige konsekvenser for kommunen. Kan ev. påvirke liv og helse.	Avvik fra vedtak som i vesentlig grad kan medføre konsekvenser for kommunens strategier, planer og økonomi.

Uansett hvilke tilnærminger som benyttes i analysen, er det nødvendig å få samlet informasjonen på en lettfattelig og oversiktlig måte. Opplysningene fra de ulike informasjonskildene må sammenstilles slik at de gir et godt grunnlag for å gjennomføre prioriteringen av områder og prosjekter.

Det vil være en fordel om analysen presenteres i et separat dokument, der det tydelig kommer fram hvilke risikoer som er identifisert. Dokumentet vil være nyttig både for utarbeidelse av den endelige planen, og som referanse og bakgrunnsinformasjon når prosjektene senere skal gjennomføres.

Dersom det er gjort en felles overordnet analyse for selskapskontroll og forvaltningsrevisjon vil det være

hensiktsmessig å utarbeide separate analyse-dokumenter for hver av de to planene. Analyse-dokumentene kan inneholde:

- beskrivelse av sentrale forhold basert på informasjon og involvering
- risikoanalyse av den informasjonen som er framkommet
- identifiserte områder for forvaltningsrevisjon/selskapskontroll

Under er det vist et eksempel på hvordan den overordnede analysen for forvaltningsrevisjon kan framstilles:

Sentraladministrasjon			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Innkjøp	Kommunen har ikke etablert kjente rutiner for innkjøp. Ikke alle kjøp av verdi over kr 500 000,- konkurranseutsettes.	Manglende likebehandling av tilbydere. Høyere kostnader knyttet til innkjøp.	
Internkontroll	Kommunen har ikke etablert et dokumentert internkontrollsystem.	Manglende oversikt over fare for svikt i organisasjonen.	
Opplæring			
Identifiserte områder med risiko (knyttet til mål, vedtak, regelverk)	Årsak	Virkning	Risiko
Tilpasset opplæring og spesialundervisning	Manglende økonomiske ressurser. For store klasser. For mye av ressursene går til spesialundervisning.	Manglende tilpasset opplæring. Feil bruk av ressurser.	
Forsvarlig system	Kommunen har ikke utarbeidet en god rutine for å sikre at kravet i opplæringslova § 13-10 om forsvarlig system etterleves.	Mulighet for at eventuelle avvik fra regelverket i skolene ikke blir oppdaget av skoleeier (kommunen).	

I forbindelse med plan for selskapskontroll kan analysen blant annet omfatte en vurdering av risikoer knyttet til

de ulike selskapene kommunen har eierandeler i. Oversikten kan for eksempel se slik ut:

	Selskap	Kommunen sin eierandel	Heleid (innenfor § 80)	Identifisert område med risiko	Risiko
1	Attføringsbedriften	100 %	x	Det stilles spørsmål ved om virksomheten drives i tråd med sentrale kommunale føringer.	
2	Teateret	24 %	x	Kommunen har ingen rapporteringsrutiner.	
3	Bompengeselskapet	14,3 %		Ingen spesielle risikoer er identifisert.	

Prioritering – vurdering av vesentlighet

Et av de mest sentrale trinnene i planarbeidet er kontrollutvalgets endelige prioritering av områder eller prosjekter. Uavhengig av i hvilken grad kontrollutvalget har deltatt i arbeidet med den overordnede analysen, er det viktig at utvalget foretar den endelige prioriteringen av identifiserte prosjekter og/eller områder. Det er derfor viktig at kontrollutvalget setter av tilstrekkelig tid til å sette seg inn i resultatet av analysen og diskutere hvordan prosjektområdene skal prioriteres.

Innenfor regnskapsrevisjon vil vesentlighet være knyttet til konkrete størrelser hvor det defineres en tallmessig grense for vesentlighet. Når det gjelder forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll, er det i liten grad fastsatte størrelser som objektivt kan si noe om vesentlighet. Vurdering av vesentlighet vil være en skjønnsmessig vurdering hvor en må vurdere ulike forhold opp mot hverandre.

Kontrollutvalget kan benytte ulike framgangsmåter for å gjøre sine prioriteringer. Prioriteringene bør uansett være et resultat av god og forberedt diskusjon i plenum, gjerne innenfor rammene av et arbeidsgruppemøte. Her er det viktig at kontrollutvalget får komme med egne vurderinger, basert på den informasjonen de har fått framlagt i analysedokumentene. Prioriteringen av områder eller prosjekter handler i stor grad om å vurdere vesentligheten til de ulike områdene som er plukket ut og som det er knyttet risiko til. Vesentligheten kan være knyttet til en rekke faktorer. Når kontrollutvalget skal diskutere prioriteringen av prosjekter, kan det være nyttig å ta i bruk ulike perspektiver for vesentlighet, som for eksempel:

- brukerperspektiv
- politisk perspektiv
- samfunnsperspektiv
- økonomisk perspektiv
- medarbeidernes perspektiv
- omdømmeperspektiv

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Med bakgrunn i den overordnede analysen og kontrollutvalgets prioritering skal det utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Planene skal inneholde prioritering av prosjekter for planperioden, og skal legges fram for vedtak i kommunestyret. Utover dette er det ingen krav til hvordan planene skal utformes. Det er likevel en fordel om planene opplyser om hva forvaltningsrevisjon og selskapskontroll er, og hvordan den overordnede analysen er gjennomført.

Momenter som kan inngå i plan for forvaltningsrevisjon

- beskrivelse av forvaltningsrevisjon
- beskrivelse av analysen
- prioriterte områder/prosjekter
- prosjekttittel
- problemstillinger
- omfang/ressurser
- gjennomføring
- bestilling
- omprioritering
- rapportering

Plan for forvaltningsrevisjon

Plan for forvaltningsrevisjon skal vise hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter som skal gjennomføres i den perioden planen gjelder for. Enkelte kontrollutvalg beskriver hvert av de planlagte forvaltningsrevisjonsprosjektene utfyllende, der det gjøres rede for bakgrunnen for prosjektet, hvilke problemstillinger som skal besvares, estimert timeomfang og gjennomføringstidspunkt. Andre kontrollutvalg velger å liste opp ulike fokusområder og stikkord som danner grunnlaget for valg av forvaltningsrevisjonsprosjekter.

Plan for selskapskontroll

Plan for selskapskontroll vil, på samme måte som plan for forvaltningsrevisjon, peke ut hvilke kontroller som skal gjennomføres i perioden planen gjelder for. Dette kan omfatte prosjekter knyttet til kommunens eierstyring og eierstrategi og kontroll av utvalgte selskaper som kommunen har eierandeler i (se kapittel 8 for en nærmere beskrivelse av selskapskontroll). Ofte eier flere kommuner et selskap sammen. Dersom kontrollutvalget planlegger å gjennomføre kontroll i et selskap kommunen eier sammen med en eller flere andre kommuner, kan det framgå av planen om kontrollutvalget ønsker å samordne selskapskontrollen med de andre eierne.

Revisjon og endringer i planene underveis i valgperioden

Kontrollutvalget skal utarbeide plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert. Kontrollutvalget kan likevel gjennomføre slike analyser oftere. Det kan være hensiktsmessig å oppdatere/rullere planen med jevne mellomrom i perioden. Det bør framgå i planen hvilken periode den gjelder for, og hvordan endringer skal gjøres.

For å sikre at planen blir tilpasset behovet i løpet av perioden, kan det være hensiktsmessig at kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre endringer i perioden. Dette kan framgå av planen eller i innstillingen til kommunestyret. Endringer som gjøres i løpet av planperioden kan rapporteres til kommunestyret i kontrollutvalgets årsmelding.

Behandling av planene

Planene skal vedtas i kommunestyret. Når planene vedtas i kommunestyret, kan det være nyttig å gjøre kommunestyret kjent med hvordan den overordnede analysen er gjennomført og begrunnelsen for de prosjektene som er valgt ut. Det er ulik praksis for hvorvidt selve analysegrunnlaget følger saken som vedlegg. Dette er avhengig av hvordan analysegrunnlaget er utformet, men det kan i mange tilfeller være opplysende for kommunestyret å få informasjon om bakgrunnen for kontrollutvalgets prioriteringer. Dersom analysegrunnlaget ikke er vedlagt, kan det i selve planen og/eller i saken som legges fram, redegjøres for utarbeidelsen og hovedmomentene i analysen. På den måten vil kommunestyret få trygghet for at prosjektene som er foreslått er valgt på et forsvarlig grunnlag.

Det er en fordel om kontrollutvalgsleder, eller andre på kontrollutvalgets vegne, presenterer arbeidet i kommunestyret. En slik presentasjon vil gi kommunestyrerepresentantene god innsikt i kommunens virksomhet og eierforhold, og samtidig gi nyttig informasjon om arbeidet i kontrollutvalget.

Det er også viktig å gjøre den overordnede analysen og planen kjent i administrasjonen. Dette kan bidra til å øke administrasjonens forståelse for risikoområder i kommunen, og kan være til hjelp i arbeidet med å sikre en god internkontroll. Analysen vil gi administrasjonssjefen mulighet til å gjennomføre nødvendige endringer der det er påvist høy risiko. På denne måten vil planarbeidet bidra til å forbedre kommunens egenkontroll på flere områder.

Planarbeidet kan også presenteres på kontrollutvalgets nettsider, for å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid overfor ansatte i kommunen, media og innbyggere (se kapittel 5 om synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid).

Kort og godt!

- Sett av tid og ressurser til den overordnede analysen og planarbeidet. Dette er kanskje et av de viktigste prosjektene kontrollutvalget gjennomfører i løpet av en valgperiode. Kontrollutvalget vil på denne måten bli godt kjent med kommunens virksomhet tidlig i perioden.
- Kontrollutvalget må velge en prosess for å utarbeide en overordnet analyse som kan gi utvalget tilstrekkelig grunnlag for å utarbeide gode planer.
- Bred involvering i arbeidet med en overordnet analyse gir god forankring av planene og et godt grunnlag for den videre gjennomføringen av prosjektene.
- Kontrollutvalget og kommunestyret må ta stilling til hvor lange planperiodene skal være, og hvordan eventuell omprioritering og rullering av planene bør foregå.
- Gjør planene godt kjent i kommunen, både i kommunestyret og i administrasjonen.

Søndre Land kommune**ÅRSRAPPORT 2019 FOR
KEMNEREN/SKATTEOPPKREVEREN I SØNDRE LAND**

Sluttbehandles i:	Kontrollutvalget		
Behandling	Møtedato	Saksbehandler	Unntatt off.
Kontrollutvalget	09.03.2019	Kjetil Solbrækken	Nei

Saksdokumenter:

1. Årsrapport 2019 for Søndre Land (Kemneren i Vestre Toten og Søndre Land)

Vedlegg 1

FORSLAG TIL VEDTAK:**Årsrapport 2019 for Kemneren i Søndre Land tas til orientering.****SAKSOPPLYSNINGER:**

Det er innarbeidet rutine med å holde kontrollutvalget orientert om Kemnerens/skatteoppkrevers virksomhet gjennom årlig fremleggelse av deres årsrapport.

Det er etablert et interkommunalt samarbeid mellom Søndre Land kommune og Vestre Toten kommune om innkreving av skatt i de to kommunene. Denne ordningen ble etablert 01.07.2018. Det besluttet å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten med virkning fra 1. juni 2020.

Skatteetatens rolle: Skatteetaten har ansvaret for å se etter at skatteoppkreverfunksjonen i kommunene utøves tilfredsstillende i henhold til regelverk på områdene intern kontroll, regnskapsføring, skatte- og avgiftsinnkreving, og arbeidsgiverkontroll. Skattedirektoratet forutsetter derimot at kommunen følger opp eventuelle tiltak og forbedringspunkter som framkommer av kontrollrapporter, kommunestyret, og kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets rolle: Det faglige tilsynet med skatteoppkreveren er underlagt Skatteetaten. Kontrollutvalget har med andre ord ingen tilsynsoppgave knyttet til faglig utøvelse, og kontrollrapporten fra Skatteetaten blir derfor en orienteringssak for kontrollutvalget. Skattedirektoratet forutsetter derimot at kommunen følger opp eventuelle tiltak og forbedringspunkter som framkommer av kontrollrapporten. Her vil kontrollutvalget få en rolle med å følge opp eventuelle merknader.

Årsrapport for 2019 Søndre Land

Kemneren i Vestre Toten og Søndre Land

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet	3
1.1 Skatteoppkreverkontoret – organisering, ressurser og kompetanse.....	3
1.2 Internkontroll	4
1.3 Skatteutvalg.....	5
1.4 Skattekontorets kontroll av skatteoppkreverfunksjonen.....	5
2. Skatteregnskapet.....	5
2.1 Avleggelse av skatteregnskapet.....	5
2.2 Vurdering av skatteinngangen.....	6
2.3 Margin.....	8
3. Innfordring av krav	9
3.1 Restanseutviklingen	9
3.2 Innfordringens effektivitet	10
3.3 Særnamskompetanse	12
4. Arbeidsgiverkontroll	12
4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen.....	12
4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller	12
4.3 Resultater fra kontrollene	13
4.4 Vurdering av kontrollaktiviteten	13
4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører.....	13
4.6 Gjennomførte informasjons- og veiledningstiltak	13

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet

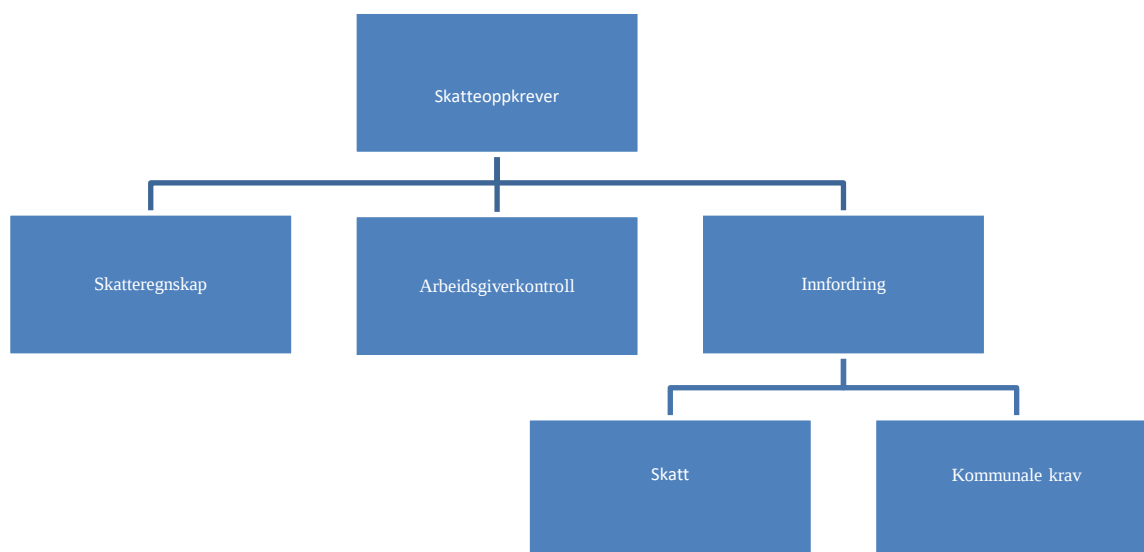
Skatteoppkreverne skal i henhold til Skatteoppkreverinstruksen § 2-9 nr. 1 utarbeide en årsrapport i samsvar med retningslinjer gitt av Skattedirektoratet. I henhold til § 3-3 nr. 2 skal skatteoppkreveren også utarbeide et årsregnskap som vedlegges årsrapporten.

Årsrapporten skal omhandle hvordan oppgavene skatteregnskap, innkreving og arbeidsgiverkontroll er ivaretatt ved skatteoppkreverkontoret.

1.1 Skatteoppkreverkontoret – organisering, ressurser og kompetanse

Organisering

Fra 01. juli 2018 overtok skatteoppkreveren i Vestre Toten også skatteoppkreverfunksjonen i 0536 Søndre Land. Kemnerkontoret i Søndre Land og Vestre Toten ble etablert, og kontoret er stasjonert på Raufoss, men betjener kontoret på Hov en dag per uke. Den kommunale innfordringen i Søndre Land er også underlagt det nye kontoret. Kemnerkontoret er plassert direkte under rådmannen i Vestre Toten som en egen stabsfunksjon.

Ressurser

Skatteoppkreverfunksjonen var frem til 01.07.2018 organisert i Søndre Land sin økonomiavdeling. Frem til dette tidspunktet ble det benyttet 1.3 årsverk til skatteoppkreverfunksjonen i kommunen. Etter opprettelse av det nye kemnerkontoret ble det i 2018 benyttet 4.5 årsverk til skatteoppkreverfunksjonen i begge kommunene. Fra 2019 er dette redusert til 4.2 årsverk. Bakgrunnen for dette er at en av de tidligere ansatte ved kontoret hadde arbeidsoppgaver både innenfor skatt, men også regnskap og lønn. I dag er vedkommende ansatt ved lønningskontoret, og innehar ikke lenger noen rolle ved skatteoppkreverkontoret. Tidligere oppgaver innen remitteringer, avstemming av bank, og diverse arkivarbeid, er overtatt av andre ved kontoret.

Tabellen viser ressursbruk ved skatteoppkreverkontoret, fordeling av årsverk per område.

	Årsverk	%-andel fordelt
Skatteregnskap	0.7	17
Innfordring	1.4	33
Arbeidsgiverkontroll	1.8	43
Administrative oppgaver	0.3	7
SUM	4.2	100

Vurdering av ressursituasjon og kompetanse

Skatteregnskapet tilfredsstillende

Innfordring tilfredsstillende

Arbeidsgiverkontroll tilfredsstillende

Sårbarheten ved kontoret har blitt vesentlig redusert ved at vi har fått på plass to nye medarbeidere i fulle stillinger. Innenfor kontroll har vi etablert et godt fagmiljø med andre kontrollmiljøer. Her har vi alle et felles mål om å bekjempe arbeidsmarkeds kriminalitet. Kontoret er representert i A-krim gruppa for Hedmark/ Oppland (Innlandet). Her avholdes det jevnlig møter, hvor blant annet politi og arbeidstilsyn er til stede. Innenfor skatteregnskap og innfordring har vi også dedikerte medarbeidere med god kompetanse. For all innfordring i Søndre Land benytter vi nå egen namsmannsfunksjon. Tidligere ble stedlig lensmann benyttet til dette. Dette har gitt raskere saksbehandling, og generert gebyrinntekter til kommunen.

Vi ønsker å være en lærende organisasjon, og kunnskapsdeling er her et nøkkelbegrep. Vi deltar på ulike typer nødvendige kurs og andre kompetansegivende tiltak. Vi diskuterer saker, og har ukentlige interne møter.

Kontoret har utarbeidet en egen kompetanseplan.

Handlingsplan Kemnerkontoret i Søndre land og Vestre Toten:

Tiltak	Målgruppe	Tidspunkt
Lederutvikling	AEM	Kontinuerlig
Oppdatering i lov/ avtaleverk	Alle ansatte	Kontinuerlig
Oppdatering IKT	Alle ansatte	Kontinuerlig
Saksbeh.kurs kontroll	RG, SH	Kursplan Skatt øst
Saksbeh.kurs innfordring	LOØ, GN, BGT	Kursplan Skatt øst
Saksbeh.kurs regnskap	BGT/AEM	Kursplan Skatt øst
Visma, Proccasso mm	GN/BGT	Kontinuerlig
Word, Exel, Compilo mm	Alle ansatte	IKT avdeling
A-ordningen	AEM/ RG/SH/BGT	Kursplan fra skattekontoret
Etterutd./ videreutd.	Alle ansatte	Etter behov/ søknad
Intern opplæring/ case	Alle ansatte	Kontinuerlig

1.2 Internkontroll

Alle ansatte har undertegnet skjema for taushetsplikt. Videre har skatteoppkrever oversikt over de ansattes bistillinger/ verv. Kontoret har videre fokus på at ingen skal ha innfordring/ kontroll i forhold til nærstående. Grensedragninger i forhold til inhabilitet har blitt diskutert i forkant med skattekontoret.

Kontoret gjennomfører alle typer posteringer/ avstemminger. Noen av disse skjer daglig, mens andre skjer ukentlig i forbindelse med kjøring av klage/ endringssaker. Hver måned gjennomføres periodisk oppgjør. Gjennomgang av våre fullmakter og annen type ajourhold skjer fortløpende. Vi har kontroll på alle våre manuelle bilag/ føringer, og disse signeres til enhver tid av to saksbehandlere. Alle manuelle bilag arkiveres i egne permer, en for Søndre Land og en for Vestre Toten. Oppbevaring/ makulering skjer i samsvar med kassasjonsreglementet. Alle utbetalinger skal skje ved en tredeling, hvor en saksbehandler attesterer, en anviser og en godkjenner i nettbank.

Diverse fullmakter, aktørtilganger og rollesett i Sofie gjennomgås etter oppsett i periodisk oppgjør. Vi bestreber oss på å ha oppdaterte rutinebeskrivelser, enten disse er produsert av oss, eller sentralt.

Vi ønsker å fremstå som profesjonelle, og at alle våre gjøremål skal være godt faglig forankret. Vi etterstreber å være upartiske, og at like saker behandles likt. Sistnevnte har hatt ekstra fokus i 2018 og videre i 2019, ettersom vi overtok Søndre Land fra 01.07.2018. Innbetalinger som foretas ved rådhuset i Hov posteres av kontoret etter mottak av bilag. Dette posteres på skatteyter i skatteregnskapet samme dato som innbetalingen fant sted. Overføring fra kommunen til skatteregnskapet skjer senest neste virkedag.

1.3 Skatteutvalg

I 2019 har det ikke blitt fremmet søknader etter Skattebetalingslovens § 15-1.

1.4 Skattekontorets kontroll av skatteoppkreverfunksjonen

Siste stedlig kontroll fra skatteetaten var 04. og 05. desember 2018. Alle forhold knyttet til denne kontrollen er besvart herfra. I tillegg har vi hatt et styringsbesøk den 18. juni 2019. Besøket bestod av to representanter fra skatteetaten. Det ble ikke gitt noe pålegg eller anbefalinger ved dette besøket. De hadde noen forslag/ tips knyttet til vårt innfordringsarbeid. Ut over det så har hatt løpende kontakt med rådgivere i skatteetaten knyttet til periodisk oppgjør. Per 31.12.2019 er det ingen uavklarte spørsmål. Vi har gitt skriftlig tilbakemelding på alle forespørsler.

2. Skatteregnskapet

Skatteoppkreverens arbeid med skatteregnskapet innbefatter regnskapsføring, regnskapsavleggelse, behandling av inn- og utbetalinger, krav, periodisk oppgjør og fordeling til skattekreditorene.

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet

Skatteoppkreveren bekrefter at skatteregnskapet for 2019 er ført, avstemt og avlagt i samsvar med gjeldende forskrifter og retningslinjer, jf. Instruks for skatteoppkrevere av 8.april 2014 § 3-3 nr. 2.

2.2 Vurdering av skatteinngangen

Det vedlagte årsregnskapet viser skatteinngangen for regnskapsåret 2019. Samlet er det innbetalt skatt til kommunen i 2019 på kr. 480.294.639 Tilsvarende bruttotall for 2018 var kr. 453.519.785. Økningen utgjør kr. 26.774.854, eller 5.9 %. Fra 2017 til 2018 var brutto økningen kr. 7.241.989, eller 1.6 %.

Brutto skatteinngang siste 3 år:

- 2019 kr. 480.294.639
- 2018 kr. 453.519.785
- 2017 kr. 446.277.797

Total skatte- og avgiftsinngang i forhold til foregående regnskapsår

Skatteinngang 2019 – alle kreditorer fordelt på månedlig innbetalinger:

Måned	Kommune	Fylket	Stat	Totalt
Januar	15 776 545,00	3 435 284,00	43 784 137,00	62 995 966,00
Februar	304 170,00	63 616,00	4 251 508,00	4 619 294,00
mars	20 410 504,00	4 448 287,00	52 453 859,00	77 312 650,00
April	468 021,00	144 056,00	3 699 052,00	4 311 129,00
Mai	22 181 471,00	4 835 118,00	57 746 347,00	84 762 936,00
Juni	459 370,00	103 442,00	1 018 742,00	1 581 554,00
1. halvår	59 600 081,00	13 029 803,00	162 953 645,00	235 583 529,00
Juli	14 456 249,00	3 151 557,00	41 885 479,00	59 493 285,00
August	736 131,00	160 208,00	1 665 030,00	2 561 369,00
September	22 130 750,00	4 824 138,00	56 992 495,00	83 947 383,00
Oktober	1 637 100,00	357 738,00	2 274 652,00	4 269 490,00
November	24 729 961,00	5 388 843,00	61 814 415,00	91 933 219,00
Desember	642 408,00	140 041,00	1 723 915,00	2 506 364,00
2. halvår	64 332 599,00	14 022 525,00	166 355 986,00	244 711 110,00
Summer	123 932 680,00	27 052 329,00	329 309 630,00	480 294 639,00

Statens brutto andel utgjør kr. 329 309 630, og denne fordeles på tre undergrupper:

Kravtype	2019	2018
Folketrygd arbeidsgiveravgift	60 785 317	57 648 428
Folketrygd medlemsavgift	132 113 271	126 668 132
Statens andel	136 411 082	125 188 452
Sum	329 309 630	309 505 011

Den samlede skatteinngangen for 2019 fordeler seg på følgende skatte arter (sammenlignet med tidligere år).

Skatte art	2019	2018	Endring i tall og prosent
Selskapsskatten/ upersonlig	8 684 504	7 153 568	+ 1 530 936 (21.4 %)
Arbeidsgiveravgift	60 785 317	57 648 429	+ 3 136 888 (5.4 %)
Kildeskatt	18 843	4 069	+ 14 774 (362.3 %)
Personlige skatteyttere	407 679 055	387 045 884	+ 20 633 171 (5.3 %)
Renter og tvangsmulkt	2 866 719	1 336 096	+ 1 530 623 (114.5 %)
Innfordringsinntekter /utgifter	-132 754	-58 988	- 73 766 (125 %)
Finansskatt	0	0	-
Naturressursskatt	196 495	195 364	-
Plassering mellom kommuner	196 495	195 364	-
Summer	480 294 639	453 519 785	+ 26 774 854 (5.9 %)

Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret

Skatteanslaget for kommunen var på kr. 121 millioner. Inngangen ble kr. 123.932.680. Økningen i forhold til skatteanslaget utgjør kr. 2.932.680 (2.4 %). Økningen i forhold til 2018 ble på kr. 5.586.615 (4.7 %). Skatteveksten i kommunen har vært moderat. Et positivt marginoppgjør og oppjustering av fordelingstallene i november, bidro til denne økningen.

Noen viktige skatte arter sammenlignet med fjoråret. (kommunens andel)

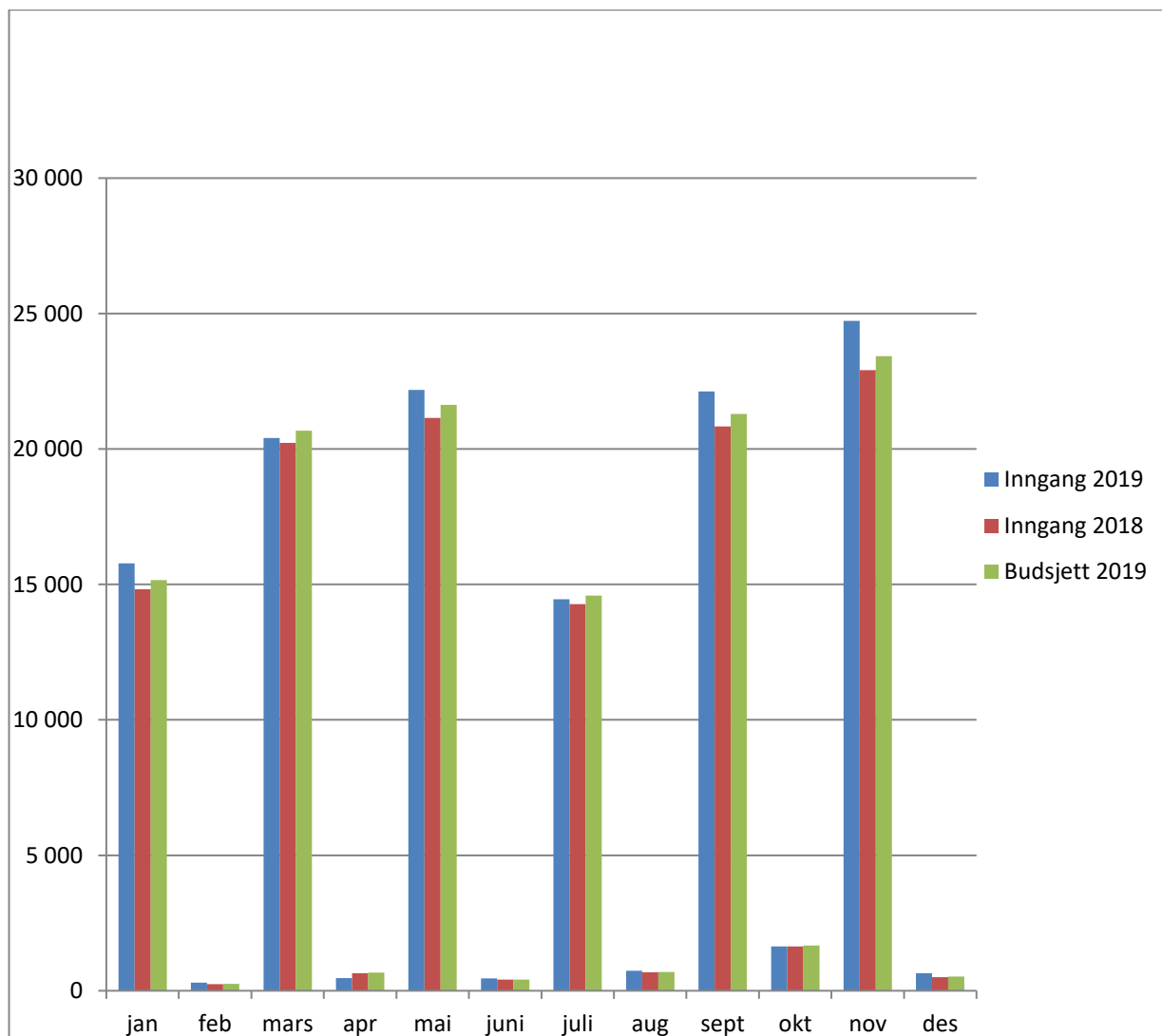
Skatte art	2019	2018
Forskuddstrekk egne arbeidsgivere/ RAFT	122 903 332	119 938 150
Forskuddsskatt personlige skatteyttere totalt	9 048 123	8 264 200
Restskatt personlige skatteyttere totalt	4 692 041	3 696 647

Skatteinngangen i Søndre Land kommune:

Beløp i 1000 kr	Forskudds- pliktige	Etterskudds- pliktige	Renter/ gebyr			Budsjett 2019		Inng. i % av budsjett
				Månedssum	Akk.	Månedssum	Akk.	
jan. 19	15 756	0	20	15 776	15 776	15 160	15 160	13,03 %
feb. 19	310	0	-6	304	16 080	255	15 415	13,28%
mar. 19	20 354	-2	58	20 410	36 491	20 680	36 095	30,15%
apr. 19	463	0	5	468	36 959	670	36 765	30,55%
mai. 19	22 126	0	55	22 181	59 140	21 625	58 390	48,87%
jun. 19	498	0	-39	459	59 600	417	58 807	49,25%
jul. 19	14 449	0	7	14 456	74 056	14 585	73 392	61,20%
aug. 19	632	0	104	736	74 792	695	74 087	61,81%
sep. 19	21 832	0	298	22 130	96 923	21 298	95 385	80,10%
okt. 19	1 643	-6	0	1 637	98 560	1 670	97 055	81,45%
nov. 19	24 711	0	19	24 730	123 290	23 425	120 480	101,80%
des. 19	443	0	199	642	123 932	520	121 000	102,42%
Sum skatteart	123 217	-8	720	123932	123932	121 000	121 000	102,42%

Kommunens skatteinngang sammenlignet med tidligere år.

Måned	Skatteinngang 2019	Skatteinngang 2018	Skatteinngang 2017	Skatteinngang 2016
Januar	15 776 545	14 829 871	14 311 264	13 171 037
Februar	304 170	246 951	199 841	197 765
Mars	20 410 504	20 225 904	19 522 639	18 894 240
April	468 021	651 608	-40 455	382 083
Mai	22 181 471	21 149 518	20 907 859	21 031 774
Juni	459 370	408 424	615 524	462 243
Juli	14 456 249	14 268 346	13 664 881	13 215 879
August	736 131	677 716	1 360 540	1 386 585
September	22 130 750	20 837 049	20 263 588	19 871 835
Oktober	1 637 100	1 635 075	1 009 502	655 042
November	24 729 961	22 909 196	22 504 234	21 587 559
Desember	642 408	506 405	582 966	406 049
Totaler	123 932 680	118 346 063	114 902 383	111 262 091

2.3 Margin

Ved hvert periodiske oppgjør i inntektsåret, og de seks første månedene i året etter inntektsåret skal skatteoppkrever holde tilbake en bestemt prosent av innbetalt forskuddstrekk og forskuddsskatt som margin. Marginen skal brukes til oppgjør med skattytere som får til gode skatt ved avregning.

Tabellen under viser marginavsetning for inntektsårene 2018 og 2019.

	per 31.10.2019 (inntektsåret 2018)	per 31.12.2019 (inntektsåret 2019)
Innestående margin	7 295 999	40 870 621
For mye avsatt margin	7 295 987	
For lite avsatt margin	-	
Prosentssats	11	11

Kommentarer til marginavsetningen

Kommunestyret i Søndre Land vedtok den 21. mai 2012 å øke marginprosenten til 11 %. Det hadde da vært to foregående år med negativt marginoppgjør. Etter 2014 har det vært positivt marginoppgjør, og

det har derfor ikke vært nødvendig å endre marginavsetningen. Hvorvidt denne skal endres blir vurdert årlig. Kommunens andel av marginoppgjøret for 2018 utgjør 2.2 millioner.

Marginutvikling siste 5 år (bruttotall)

- 2018 + 7 295 987
- 2017 + 2 138 706
- 2016 + 2 556 379
- 2015 + 3 537 978
- 2014 + 207 518

3. Innfordring av krav

I henhold til skatteoppkreverinstruksen § 4-3 skal innfordring iverksettes uten unødig opphold etter forfall, og gjennomføres etter en helhetlig vurdering. Ved vurdering av innfordringstiltak skal skatteoppkreveren legge avgjørende vekt på tiltak som enkeltvis eller samlet bidrar til at oppgjør kan skje hurtig og effektivt, samtidig som det overfor skyldner blir utvist den hensynsfullhet og varsomhet som forholdene tillater.

3.1 Restanseutviklingen

Totale restanser og berostilte krav

Tabellen viser totale restanser og berostilte krav for 2019 og 2018, samt endring fra i fjor for restanse og berostilte krav.

Skatteart	Restanse 31.12.2019	Herav berostilt restanse 31.12.2019	Restanse 31.12.2018	Herav berostilt restanse 31.12.2018	Endring i restanse Reduksjon (-) Økning (+)	Endring i berostilt restanse Reduksjon (-) Økning (+)
Sum restanse pr. skatteart	16 165 824	98 374	18 930 096	437 464	-2 764 272	-339 090
Arbeidsgiveravgift	611 973	0	903 886	0	-291 913	0
Artistskatt	0	0	0	0	0	0
Finansskatt	0	0				
Forsinkelsesrenter	1 477 026	3 667	1 923 175	42 889	-446 149	-39 222
Forskuddsskatt	0	0	0	0	0	0
Forskuddsskatt person	2 583 682	0	2 181 736	15 232	+401 946	-15 232
Forskuddstrekk	952 894	0	1 847 823	0	-894 929	0
Gebyr	0	0	0	0	0	0
Innfordringsinntekter	305 426	2 852	372 371	4 868	-66 945	-2 016
Inntekt av summarisk fellesoppgjør	0	0	0	0	0	0
Kildeskatte	0	0	0	0	0	0
Restskatt	466 487	0	496 993	0	-30 506	0
Restskatt person	8 673 596	91 855	10 290 956	374 475	-1 617 360	-282 620
Tvangsmulkt	1 094 740	0	913 156	0	-181 584	0
Sum restanse diverse krav	0	0	1 921	0	-1 921	0
Diverse krav	0	0	1 921	0	-1 921	0
Sum restanse pr. skatteart inkl. diverse krav	16 165 824	98 374	18 932 017	437 464	-2 766 193	-339 090

Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser

Vi har en total nedgang i aktive restanser fra 2018 til 2019 på kr. 2.766.193 (17.1 %). I perioden 2017 til 2018 var nedgangen kr. 293.813 (1.6 %). Vi har en nedgang i alle skattekrav med unntak av forskuddsskatt personlige skatteyttere. Her har vi en økning på kr. 401.946. Største nedgang har vi på restskatt personlige skatteyttere. Denne utgjør kr. 1.617.360 og på forskuddstrekk arbeidsgivere. Sistnevnte utgjør kr. 894.929. Nedgangen skyldes flere forhold. I tillegg til aktivt innfordringsarbeid gjennom året, er flere restanser avskrevet på grunn av:

- Slettede aksjeselskap i Enhetsregisteret på grunn av konkurs
- Krav som har vært innbefattet i ferdige gjeldsordningssaker
- Insolvente dødsbo der hvor det har gått over 1 år siden skatteyter døde

Vi er svært gode fornøyd med dette resultatet.

Restanser eldre år

Tabellen viser totale restanser eldre år og restansene på restskatt person for de samme årene.

Inntektsår	Sum restanse (debet)	Herav skatteart "Restskatt – person"
2017	1 445 781	578 821
2016	781 822	283 383
2015	823 480	419 277
2014-19XX	8 733 718	-----

Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år

Selv om kravene er eldre, har vi fortsatt aktiv innfordring på kravene. For flere krav løper det utleggstrekk i trygd/ lønn. Alle krav er gjenstand for motregning i fremtidig til gode skatt, forutsatt at de ikke har gjeldsordning som tilsier noe annet. For krav som er sikret med utlegg, begjæres det tvangssalg der hvor vi er i posisjon til det. Grunnet opptrinnsrett har vi også fått full/ delvis dekning etter at krav med foranstående prioritet har blitt nedbetalt. Vi har også noen løpende betalingsavtaler på eldre krav. For inntektsåret 2017 har vi en nedgang i forhold til 31.12. 2018 på kr. 492.122. Av dette beløpet utgjør kr. 393.861 nedgang på restskatt 2017 alene. Nedgang for året 2016 i forhold til 31.12.2018 utgjør totalt kr. 530.302. Av dette utgjør nedgangen på restskatt 2016 alene kr. 162.175. Nedgangen på eldre krav (fra 2014 og eldre) utgjør 1.2 millioner. Nedgangen skyldes også her aktiv innfordring, men også avskrivninger.

Antall krav som var foreldet per 31.12.2019	4
Samlet beløp på krav som var foreldet per 31.12.2019	kr. 202.861

Antall krav som var foreldet pr. 31.12.2018:	2
Samlet beløp på krav som var foreldet pr. 31.12.2018:	kr. 5.912

Skatteoppkrever har gjennomgått rapporten "Restanseliste – forelda krav" dato t.o.m. 31.12.2019.

Størstedelen av det foreldede kravet for 2019 gjelder en bestemt skatteyter. Denne alene har en samlet restanse på 1.6 millioner. Foreldelsen av kravet var et bevisst valg av SKO kontoret.

Avskrevne krav utgjorde i 2019 kr. 4.590.394
Avskrevne krav utgjorde i 2018 kr. 2.288.207

Dette gjelder beløp i insolvente dødsbo, ferdige gjeldsordningssaker, samt slettede aksjeselskap.

3.2 Innfordringens effektivitet

Vurdering av resultatet pr. 31.12.2019

Skatteart	Krav per 31.12.19	Oppnådd resultat per 31.12.19	Differanse %
Restskatt 2017 totalt innbetalt	95.5	95.1	0.4
Forskuddstrekk 2018	99.9	100	0.1
Forskuddsskatt 2018	99.0	99.4	0.4
Arbeidsgiveravgift 2018	100	99.9	0.1
Restskatt upersonlig 2017	99.0	87.6	11.4
Forskuddsskatt upersonlig 2018	100	100	-

Vi er godt fornøyd med resultatet per 31.12.2019 med unntak av restskatt 2017 upersonlige skatteyttere. Her er det et foretak (konkursbo) som alene står oppe med denne restansen. Straks selskapet blir slettet i Enhetsregistret, vil resultatet bli 100 %.

Innfordring siste 6 måneder.

Skatteart 2019	Krav 31.12.19	juli	aug	sept	okt	nov	des
Restskatt 2017	95,50	93,17	93,81	94,57	94,46	95,14	95,13
Forskuddstrekk 2018	99,90	99,98	99,98	99,98	99,98	99,98	99,98
Forskuddsskatt 2018 pers	99,00	98,88	98,91	98,91	99,35	99,35	99,35
Arbeidsgiveravgift 2018	100,00	99,91	99,94	99,94	99,94	99,94	99,94
Restskatt upers. 2017	99,00	87,60	87,60	87,60	87,60	87,60	87,60
Forskuddsskatt 2018 upers *	100,00	100	100	100	100	100	100

Statistikk tas ut gjennom hele året. Ser vi at noen trenger ekstra oppmerksomhet tidlig, kan vi sette inn ressurser på et tidlig tidspunkt.

Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat

Der hvor det har vært nødvendig med betalingsavtaler/ utleggstrekk, har vi vært opptatt av at intervallene skal være så korte som mulig. Ved større restanser har det i tillegg blitt avholdt utlegg. Tvangssalg begjæres kun der hvor vi er i posisjon til det, og konkurs benyttes kun i tilfelle dette anses som helt nødvendig. Utleggstrekk og betalingsavtaler avslås der hvor søker er i stand til å foreta oppgjør (DTI reglene). Utleggstrekk blir nå registrert som en betalingsanmerkning på skyldner. Dette informerer vi om i forkant. Konsekvensene av dette er at flere krav da blir betalt rettidig. Det er i 2019 kun innvilget 9 betalingsavtaler.

Skatteoppkrevers eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen

Tett oppfølging umiddelbart etter forfall. DTI fokus. Korrekt innfordringsverktøy til enhver tid. Informasjon om betalingsanmerkning ved utleggstrekk, og ved utleggsforretninger med intet til utlegg. Likebehandling av like saker, og faglig god informasjon/ veiledning ovenfor skatteyttere innenfor innfordringsfaget. Vi ønsker å intensivere bruken av utlegg i bankkonti, samt å gjøre daglig leder/styrets leder oftere ansvarlig der hvor det kan dokumenteres at regelverket er brutt, og vi har lidt et økonomisk tap. I alvorlige saker skal politianmeldelse vurderes. Ved manglende innbetaling av utleggstrekk ønsker vi å gjøre arbeidsgiver ansvarlig.

Nekting av godskrift av forskuddstrekk benyttes ovenfor daglig leder og eventuelt andre med ledende posisjoner der hvor foretaket står oppe med uoppgjorte restanser.

Telefoninkasso har vært benyttet i større grad i 2019 enn tidligere. Dette gjelder ovenfor restskatt 2018 personlige skatteyttere, og for forskuddsskatt 2019 personlige skatteyttere. Mange med forskuddsskatt unnlater å betale termin 4. Disse har blitt ringt, og purret utover det ordinære innfordringsløpet.

Omtale av spesielle forhold

Tilsagnsordning for konkursboer. I 2019 har kontoret ikke gitt noen tilleggs garantier i konkursbo.

3.3 Særnamskompetanse

Skatteoppkreveren i Søndre Land har frem til 01.07.2018 benyttet stedlig lensmann i forbindelse med utleggsforretninger. Fra 01.07.2018 har kontoret selv avholdt disse forretningene. Per 31.12.2018 er det avholdt 17 utleggsforretninger i Søndre Land. Namsmannsfunksjonen har vært benyttet gjennom hele året til å nedlegge utleggstrekk. I 2019 er det avholdt 30 utleggsforretninger.

4. Arbeidsgiverkontroll

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen

Fra 1. juli 2018 overtok kontoret ansvaret for skatteoppkreverfunksjonen i Søndre Land og herunder også ansvaret for arbeidsgiverkontroll. I den forbindelse ble det ansatt en ny regnskapskontrollør. Kontoret har fra og med 1. oktober 2018 to regnskapskontrollører i full stilling. Det har således ikke vært behov for å kjøpe tjenester fra annen kommune.

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller

Antall planlagte kontroller for 2019 var 29. Dette utgjør 5 % av totalt antall opplysningspliktige i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2019 var 32. Dette utgjør 5,5 % av totalt antall opplysningspliktige i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2018 var 29.

4.3 Resultater fra kontrollene

Det er foretatt 32 ettersyn herav 27 formalkontroller, 4 avdekkingskontroller og 1 undersøkelseskontroll. Det er avdekket beløp i 4 av avdekkingskontrollene og 6 av formalkontrollene. Kontrollene har medført endringsforslag på inntektsgrunnlag og arbeidsgiveravgift på henholdsvis kr. 2.484.166 og kr. 1.085.066. Antall og avdekking gjelder begge kommunene samlet.

4.4 Vurdering av kontrollaktiviteten

Gjennomføring av kontrollaktiviteten er bedre enn planlagt ved at 5,5 % av antall opplysningspliktige har blitt kontrollert mot planlagte 5 %. I tillegg har vært god avdekking i de gjennomførte kontrollene, som gjenspeiler det gode utplukksarbeidet som er nedlagt. Utplukkene har i hovedsak vært foretatt av eget skatteoppkreverkontor.

Beløpsmessig avdekking har skjedd i følgende saker:

- Tips om unnlatt innrapportering av lønn (svart lønn)
- Utplukk basert på funn i periodiske avviksrapporter,
- Innrapportert høy andel av trekkfrie utgiftsgodtgjørelser i forhold til lønn
- Innrapportert lav lønn i forhold til omsetning

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører

I 2019 har en av våre regnskapskontrollører benyttet mye tid på tverretattlig samarbeid på a-krimområdet. Han er fast deltaker i A-krimgruppa i Hedmark/Oppland hvor det avholdes samarbeidsmøter to ganger per måned hvor det er fokus på tverretattlig og operativt samarbeid. I denne gruppen er det representanter fra NAV, Arbeidstilsyn, Politi, Skatteetaten i tillegg til Skatteoppkrever. Denne gruppen ble etablert i 2016 og bygger på felles handlingsplan 2016 mellom Arbeidstilsynet, NAV, Politiet og Skatteetaten for styrket innsats mot arbeidsmarkeds kriminaliteten – datert 28. januar 2016. Det er formalisert en samarbeidsavtale som ble undertegnet av alle samarbeidende etater april 2016. I 2019 er det gjennomført flere fellesaksjoner hvor de fleste etater i A-krimgruppen har vært representert i større eller mindre grad. Det er benyttet 20 dagsverk til felleskontroller, møter og koordinerende aktivitet. Skatteoppkrever har deltatt på 3 fellesaksjoner.

Skatteoppkrever har ved flere anledninger søkt bistand hos Skatteetaten, arbeidsgiverkontrollgruppen vedørende faglige problemstillinger som har oppstått under kontrollene.

4.6 Gjennomførte informasjons- og veiledningstiltak

Det er sendt ut informasjon til alle nye arbeidsgivere i kommunen. De som ikke har mottatt materiell er foretak vi vet ikke har ansatte. I tillegg er sendt ut informasjon til regnskapsførere som har klienter i kommunen.

Sted/dato: Raufoss, den 22.01.2020

Arne Eivind Moger /s/

Skatteoppkreverens signatur

Vedlegg: Årsregnskapet for 2019

Årsregnskap 2019 - SØNDRE LAND KOMMUNE

AVLEVERT ETTER KONTANTPRINSIPPET.

Nivå 1	Valgt år	Forrige år
Likvider	42 748 224	41 818 617
Skyldig skattekreditorene	-1 818 683	-1 916 335
Skyldig andre	-58 916	-90 213
Innestående margin	-40 870 621	-39 812 066
Udisponert resultat	0	-3
Sum	4	0
Arbeidsgiveravgift	-60 785 317	-57 648 429
Kildeskatt mv - 100% stat	-18 843	-4 069
Naturressursskatt	-196 495	-195 364
Personlige skatteyttere	-407 679 055	-387 045 884
Tvangsmulkt	-362 838	-62 975
Upersonlige skatteyttere	-8 684 504	-7 153 568
Renter	-2 503 881	-1 273 121
Innfordring	132 754	58 988
Sum	-480 098 179	-453 324 422
Fordelt til Folketrygden - arbeidsgiveravgift	60 785 318	57 648 429
Fordelt til Folketrygden - medlemsavgift	132 113 271	126 668 132
Fordelt til Fylkeskommunen	27 052 328	25 668 706
Fordelt til Staten	136 411 082	125 188 452
Fordelt til kommunen	123 932 675	118 346 067
Krav som er ufordelt	-3	0
Videresending plassering mellom kommuner	-196 495	-195 364
Sum	480 098 176	453 324 422
Sum totalt	1	

Årsregnskap -kommune - sammendrag

Side 1 av 1

Raufoss, den 22.01.2019

Arne Eivind Moger